

AUSTRALIJOS LIETUVIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

SEPTINTIEJI METAI

Kaina/Price 1/9

ADELAIDE, kovo/March 22 d.

Registered at G.P.O., Adelaide,
for transmission by post as a periodical.

Nr. 6(143)

Long Live the Queen!

By courtesy of "The Advertiser"

PASIRASYTA JAV-bių IR JAPONIJOS KABINĖ SUTARTIS

Tarp JAV-bių ir Japonijos pasirašyta karinės ir ekonominės pagalbos sutartis, pagal kurią Japonijos kariuomenės skaičius pakeliamas iki 160.000. JAV-bės pristatys Japonijai naikintojus, tankus, kariškas automašinas, lėktuvus, laivus ir kitokią karo medžiagą. Taip pat perleids Japonijai 500.000 tonų kviečių ir 100.000 tonų miežių. Apskritai, laike sekančių trijų mėnesių Amerika suteiks Japonijai pagalbos už 100 mil. dolerių.

Oficialiai pareiškiama, kad sutartis turi grynai defensyvinį charakterį. JAV nori padaryti Japoniją tvirtove prieš komunizmo ekspansiją.

KOMUNISTAI GABENA GINKLUS Į SUMATRĄ

Londono "Times" korespondentas rašo, kad į Indonezijos Sumatrą raudonieji masiškai gabena ginklus. Net Indonezijos vyriausybė kelias ministerių kabinetų vietas užleido komunistams.

Raudonųjų įsigalėjimas Indonezijoje jau sudaro tiesioginį pavojų Australijai, nes Indonezijos salos prieina visai arti prie siaurės Australijos krantų.

Trumpai

* Sydnėje munitinės įstaigoje susekta falsifikacijos afera. Buvo išduodamos licencijos įvežti prekes iš užsienio tokių firmų vardu, kurių iš viso nėra ir niekad nebuvo. Tokiu būdu buvo importuota neteisėtai prekių už šimtus tūkstančių svarų. Atsakomybėn patraukti du valdininkai, kurie įtariami klastoję dokumentus.

* Viena JAV-bių tabako firma statys Australijoje 2 mil. svarų vertės fabriką cigarečių gamybai. Dalis tabako bus naudojama auginto Australijoje.

* Ateinančių 12 mėnesių laikotarpyje Filipinai importuos iš Australijos už vieną milijoną dolerių mėšinių gyvulių ir šaldytos mėsos, nes Filipinuose pasireiškė mėsos stoka.

* Japonijos laivų statybos firma stato Sovietų Rusijai laivą už 715.000 svarų. Numatoma, kad Rusija gali duoti ir daugiau užsakymų.

* JAV-bių, Britanijos ir Prancūzijos jūrų ir oro laivynų manevrai Kinijos Pietų jūroje truko dešimt dienų ir pripažinti labai pasisekusiais.

* Pasaulinis Bankas paskelbė, kad Australijai skiriama paskola 45 mil.

dolerių sumoje. Paskola bus panaudota ypatingai pirminės pramonės išvystymui.

* Britų karo ministerija paskelbė, kad sausio 1 d. Anglijos karo tarnyboje buvo 849.700 karių. Rezerve ir pagalbinuose daliniuose buvo 570.800 karių.

* Kinijos komunistų spauda šaukia apie "kolektyvinį vadovavimą". Stebėtojai mano, kad komunistų partijos vadovas Mao Tse-tung, gal būt, jau miręs ar yra kritiškoje padėtyje, todėl spauda ruošia visuomenę įvairiems galimams.

* Kovo 5 dieną, nuleistas į vandenį paslaptingas Britų povandeninis laivas, varomas vandenilio peroksidu. Jokių smulkesnių žinių neskelbiama. Sakoma, kad jis galįs perplaukti Atlantą neiškilęs į viršų tarp 20-30 mazgų greičiu. Tvirtinama dar, kad jis stipresnis už Amerikos atominį povandeninį laivą Nautilus.

* Seoulyje, Korėjoje, pratimų metu sprogo bomba, užmušdama 6 ir sužeisdama 25 Amerikos jūrininkus.

* Australijos finansų ministeris paskelbė viešą paskolą 35 mil. svarų sumai. Skolinant pinigus 13 metų bus mokama 4 1/2%, o trims metams — 3%.

Karalienė Adelaidėje

Kovo 19 d. Jos Didenybė Karalienė Elizabeta II atvyko į Adelaidę. Ją sutiko didžiulės minios žmonių, entuziastiškai sveikindamos savo Karalienę. Jungdami savo jausmus su milijonais Australijos piliečių mes linkime Jos Didenybei ilgo gyvenimo ir viešpatavimo Britų tautų gerovei.

ŠŪVIAI AMERIKOS KONGRESE

Kovo 1 dieną perpildytuose JAV-bių Kongreso rūmuose, posėdžio metu, staiga pasigirdo eilė šūvių į Kongresonarius, kurių keturi sužeisti lengviau, o vienas gana sunkiai, bet, kaip tvirtinama, taip pat pasveiks.

Šūvius paleido keturi Puerto Rikos nacionalistų partijos nariai, tuo pat metu šaukdami: "Mes reikalaujame laisvės Puerto Rikai!"

Policija visus atentatininkus, kurių tarpe viena moteris, suėmė ir nuginklavo. Moteris pareiškė, jog ji esanti viso to atentato vadove.

Suimtiesiems grėšia mirties bausmė.

Sia proga pažymėtina, kad sausio mėnesį Puerto Rikos parlamentas labai didele balsų dauguma atmetė pasiūlymą, jog Puerto Rika gautų visišką nepriklausomybę. Prez. Eisenhoweris buvo pranešęs Jungtinėms Tautoms, kad JAV-bės yra pasiruošusios Puerto Rikai duoti visišką nepriklausomybę, jeigu Puerto Rikos parlamentas nutartų, kad tokia nepriklausomybė jiems reikalinga. Nors šiuo metu vyriausią valdžią turi JAV-bių skirtasis gubernatorius, tačiau Puerto Rika naudojasi labai plačia laisve ir valdosi beveik nepriklausomai. Netenka kalbėti, kad JAV-bių ekonominė parama Puerto Rikai yra labai didelė, kurios nustotų, jeigu visai atsisakytų JAV-bių globos.

Kazin, ar už šių nacionalistų pečių, nestovi komunistai, kurie visais būdais stengiasi įsigalėti Pietų Amerikoje.

Po atentato labai sustiprinta pr. Eisenhowerio apsauga, o taip pat ir Kongresas stipriai saugojamas.

JAV-bės REIKALAUJA ATLYGINTI NUOSTOLIUS

JAV-bių vyriausybė pareikalavo per Tarptautinį Teismą iš Rusijos ir Vengrijos atlyginti nuostolius už lėktuvą, kurį 1951 m. lapkričio mėnesį rusai ir vengrai konfiskavo įskridus į Vengrijos teritoriją. Amerikiečiai sako, kad lėktuvas buvo didelio vėjo nupūstas į Vengrijos teritorijos pakraštį ir rusai neturėjo teisės jo konfiskuoti. Reikalaujama 637.894 dol.

SOVIETŲ PASTANGOS SUSKALDYTI VAKARŲ VIENINGUMĄ

Sovietų vyriausybė dar niekad nedėjo tiek daug pastangų suskaldyti Vakarų vieningumą ir Europos Armijos organizacijos planą kiek dabar. Rinkimų į Aukščiausiąją Tarybą proga Sovietų užs. reik. ministeris Molotovas pasakė kalbą, kurioje nepaprastai puolė USA politiką, o taip pat Atlanto Paktą ir Vokietijos apginklavimą. Jo žodžiais, Vokietijos apginklavimas reiškia trečiąjį pasaulinį karą.

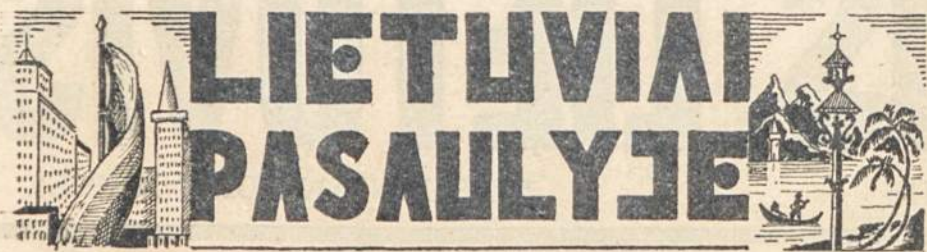
Sovietų karo ministeris, kalbėdamas tu pat rinkimų proga, pareiškė, kad Sovietų Rusija turi skubiai didinti savo karo jėgas, nes kapitalistinis Vakarų pasaulis ruošia karą prieš Sovietų Rusiją.

Sovietų vadų mestos meškerės randa daug simpatikų Prancūzijoje ir net Anglijoje. Buvęs prancūzų ministeris pirm. Ed. Daladier kovo 13 d. suorganizavo didžiulį mitingą protestui prieš Europos Armijos planą, pagal kurį Vokietija dalyvaus lygiomis teisėmis Europos armijoje. Anglijos Darbo Partijos opozicijos vadas Bevan taip pat organizuoja visą opoziciją, kad sutrukdytų Europos Armijos kūrimą. Žodžiu, dirba kaip pasamdyti, kad tik padėtų bolševikams įsigalėti Europoje ir visame pasaulyje.

* Vakarų ... Australijoje ... siaučia polio epidemija. Susirgimų skaičius kasdien daugėja.

* Kovo 8 d. įvykiuose parlamento rinkimuose Suomijoje daugumą laimėjo dešinioji partija, kurios turės 103 vietas, o kairiosios partijos 97.

(Zinių tąsa 3 psl.)

D. Britanija

Iš lietuvių veiklos.

Siekiant lietuviškų organizacijų D. Britanijoje konsolidacijos, L. B. Krašto Valdyba pakvietė lig šiol stovėjusias nuošaliai draugijas pasiūsty savo atstovų į tarybos posėdį, įvykusį šm. vasario 21 d. Dalyvaujant 13 organizacijų naujus valdomuosius organus. Tarybos pirmininku perrinktas kun. J. Gutauskas, sekr. — J. Vilčinskis. Naują sąrašo valdybą sudaro: pirm. M. Bajorinas, sekr. V. Strimas ir izd. V. Šalčiūnas. Sutartas taip pat glaudesnis bendradarbiavimas tarp D. B. Lietuvių S-gos ir Lietuvių Namų akc. b-vės, kuri valdo Lietuvių Namus ir "Nidos" spaustuve. Nuo šm. vasario 22 d. b-vė perėmė "Europos Lietuvis" leidimą su visa finansine atsakomybe, o S-ga pasilieka sau tik redakcinę laikraščio pusę.

JUNGTINĖS AMERIKOS — bės

Harvardo un-tas leis lietuvių mokslinį veiklą.

JAV-se Harvardo un-tas Cambridge, Mass., nusprendė leisti Dr. M. Alseikaitės — Gimbutienės knygą apie Rytų Europos pristorę keliais tomis.

JAV-bių LB konferencija New Yorke.

JAV Lietuvių Bendruomenės Laikinojo Organizacinio Komiteto kviečiama Lietuvių Bendruomenės Konferencija įvyks š. m. balandžio 10 d. New Yorke. Konferencijoje, be LOKO Pirmininko prel. J. Balkūno bendrojo pranešimo, bus skaitomi keli referatai ir pateikiami centro ir vietovių pranešimai apie JAV-bių Lietuvių Bendruomenės organizavimą bei jos veikimą.

* Kompozit. Vl. Jakubėnas

neseniai baigė instrumentuoti suitą "Miško šventė", sudarytą iš jo sukurto baleto dar laisvoje Lietuvoje. Suita skirta pilnam simfoniniam orkestrui.

* Pian. A. Kuprevičius

atvyko į JAV ir pradėjo dėstytojo darbą Clevelande. Ten pat fortepiono klaseje dirba ir pian. B. Nasvytytė — Smetonienė. Pavasarį į JAV atvyksta koncertuoti ir A. Kuprevičiaus sesuo smuikininkė E. Kuprevičiūtė.

* Dail. P. Kiaulėnas

aktyviai dirba ir projektuoja ateity surošti savo darbų parodą Paryžiuje ir Romoje.

* AL Tautinė Sąjunga Vasario 16 d. gimnazijai remti

iš savo izdo paskyrė 500 dol., o vargo mokykloms Vokietijoje — 300 dol. ir paragino kviesiti visą lietuvišką visuomenę aukoti tam reikalui.

* Lietuvis inž. J. Jankauskas

užpatentavo labai svarbų ir visiems automobilių vairuotojams naudingą bei reikalingą išradimą — apsaugos priemonę nuo automobilių slydimo.

PRANCŪZIJA

* Prancūzų vyriausybė apdovanojo

Garbės Legijono ordinu didelę lietuvių bičiulę Madame Germaine Kellerson. Ta proga suruoštame priėmime dalyvavo Lietuvos atstovas Dr. S. A. Bačkis su žmona. Už pasižymėjimą Garbės Legijono ordinu apdovanotas ir lietuvis J. Dulinskas, dalyvavęs Prancūzijos išlaisvinimo kare 1944-1945 m. Tai pirmas lietuvis karys, už šios rūšies pasižymėjimą gavęs tokį aukštą karinį ordiną.

* V. Benetas,

iš Prancūzijos išvykęs į Madagaskarą, ten gavo darbo kaip skėrių naikinto ekspedicijos šefas.

* I Orano (Alžyre) opera

pakviestas dainuoti lietuvis Br. Vrublevičius.

SVEICARIJA

Perrinkta LB vadovybė.

Vasario 21 d. įvyko Š. L.B. visuotinis narių susirinkimas, kuriam pirmininkavo Dr. A. Kušlys ir sekretoriavo J. Jankaitis. Bendruomenės tarybos veiklos apžvalgą padarė jos pirmininkas Dr. A. Gerutis, o valdybos — šios pirmininkas A. Paulaitis. Valdyba ypač daug pastangų padėjo surengdama rinkliavą Vokietijoje besimokančiam jaunimui. Į naująją tarybą perrinkti Dr. A. Gerutis, dipl. ekon. V. Gegeckas ir B. Šaulytė. Į revizijos komisiją — Dr. K. Skirgaila ir J. Ehrensperger — Juknevičiūtė. Į garbės teismą išrinkti prel. prof. K. Saulys, prof. J. Eretas ir dail. G. Stanulis.

VOKIETIJA

Berlyno lietuvių susirinkimas.

Lankydami Berlyne, URT valdytojas Dr. P. Karvelis dalyvavo ir Berlyno lietuvių susirinkime. Tai retas dalykas, kad Berlyno lietuviai gali susirinkti, nes jie dideliame Berlyne gyvena išsisklaidę, be to ir jų skaičius yra mažas. Mūsų tautiečių padėtis Berlyne yra ypatingai sunki, nes ne visi turi darbo. Labai būtų pageidautina, kad BALFas labiau susidomėtų Berlyno lietuvių šelpimu. Yra vilties, kad artimu laiku Berlyno tautiečiai susiorganizuos į atskirą Lietuvių Bendruomenės apylinkę.

N. ZELANDIJA

Nauja Krašto Vadovybė.

Wellingtone suauktas nepaprastas LB krašto tarybos atstovų suvažiavimas išrinko naują krašto valdybą, kuri taip pasiskirstė pareigomis: pirm. C. Liutikas, vicepirm. J. Pačiulaitis, izdinininkas V. Grigaliūnas, kultūros bei meno vadovas, V. Procuta ir sekretorius A. Mitkevičius. Valdybos būstinės adresas, 68 Haslett St., Auckland C. 3. N.Z. Lietuvos Archyvu atstovauti ir rinkti medžiagą pavesta C. Liutikui. "Naujosios Zelandijos Lietuvį" redaguoti valdyba pavedė V. Procutai. Be jo, redakcinė komisija paskirti J. Pečiulaitis ir C. Liutikas.

MŪSŲ LAUKIA VISA EILĖ SVARBIŲ UŽDAVINIŲ

Pasikalbėjimas su VT Užsienio Reikalų Tarnybos Valdytoju P. Karveliu.

ELTOS atstovas kreipėsi į grįžusį iš Berlyno URT valdytoją Dr. P. Karvelį, pateikdamas keletą klausimų, susijusių su keturių didžiųjų valstybių užsienio reikalų ministerių konferencija Berlyne.

Klausimas: Kuriais tikslais vykote į Berlyną?

Atsakymas: Baltijos Tarybos vardu įteikiant Bonnoje D. Britanijos, JAV ir Prancūzijos aukštesiems komisarams notas, skirtas atitinkamų kraštų užsienio reikalų ministeriams Berlyno konferencijos proga, V. Tarybos buvo pranešta, kad aš turėsiu vykti į Berlyną, visų trijų Pabaltijo valstybių (Lietuvos, Latvijos ir Estijos) veiksmų pavedamas, kaip politinis stebėtojas. Šį pavedimą vykdant žymus palengvinimas man buvo ir tai, kad atitinkamoms įstaigoms buvau pristatytas Lietuvos Pasiuntinys Londone. Pati kelionė jokių ypatingų sunkumų nesudarė. Žinoma, teko vykti oro keliu. Nuvykus į Berlyną, aš prisistačiau, kaip aukštųjų komisarių įstaigose buvo sutarta, visų trijų delegacijų būstinėse.

Klausimas: Ką Tamsta galėtum pasakyti apie Berlyno konferencijos eigą, kiek ji mus domina?

Atsakymas: Kaip buvo pareikšta Pabaltijo valstybių vardu įteiktose vakariečių ministeriams notose, mes Berlyno konferenciją sveikinome, linkėdami, kad ji priartintų laisvę ir Pabaltijo kraštams ir kad karas bei svetimoji okupacija galų gale baigtųsi ir mūsų tėvynei. Tačiau jau iš pirmos dienos pradėjo aiškėti, kad Molotovas turi visai kitus siekius, negu Vakarų demokratijos laukė ir tikėjosi. Pirmomis dienomis Molotovas aiškiai kalbėjo savosios propagandos nustatyta linkme, pirmoje eilėje stengdamasis pasiekti haudonosios Kinijos pripažinimo, įtikinant Vakarų demokratijas, kad sėstų už vieno stalo su dabartiniais Pekingo viešpačiais. Toliau kritę į akis Molotovo pastangos suskaldyti Vakarų valstybių vieningumą. Molotovas aiškiai pirs Prancūzijai eiti su Sovietais išvien, manydamas, kad Prancūzija sudaro silpniausią vietą Vakarų demokratijos fronte. Laimingu būdu, šie Molotovo

manevrai jo laukty pasėky nedavė. Molotovo meilnimas Prancūzijai buvo tiek ryškus, kad išeidavo jau net iš diplomatinų papročių ribų. Prancūzų delegacijos šefas, užs. reik. ministeris Bidault, buvo priverstas posėdžio metu pastebėti, kad jis, Bidault, atstovauja Prancūzijos politikai ir vyriausybei ir kad Molotovas turėtų apsiriboti Sovietų Sąjungos politikos interpretavimu, o ne Prancūzijos interesų dėstymu.

Kai dėl atskirų konferencijoje svarstytų klausimų, tai, kaip visiems žinoma, Sovietų siūlymai Vokietijos klausimu ne tiek turėjo reikšti Vokietijos apjungimą, kiek uoti Sovietams galimumo paimti ir dabartinę Vakarų Vokietiją į savo kontrolę ir paversti ją nauju satelitu, atsistojant Sovietams prie Reino. Kadangi konferencija nėra esminio negalėjo išspręsti, tai ir Pabaltijo valstybių reikalai tiesioginiai nebuvo paliesti. Tačiau

netiesioginiai mes buvome paliesti keleriais atvejais ir tai būtent JAV užsienio reikalų ministerio kalbese.

Griaudamas Molotovo tvirtinimus, Dulles vasario 2 dienos posėdyje tarp k.k. pareiškė: "Prisimintais, kaip klydo ponas Molotovas 1939 metais spalio mėnesį, kai jis Prancūziją ir D. Britaniją pasmerkė agresoriais, o hitlerinę Vokietiją išgarbino kaip taiką mylinčią šalį." Molotovas į tai nurodė, kad Sovietai jau 1948 metais yra davę tinkamą atsakymą savo 1939 metų politikai pateisinti, paskelbdami spausdinį "Istorijos klaidotojai". O Maskvos "Pravda" kita dieną, vasario 3 d., į Dulleso užmetimus teisinosi, girdi Sovietai 1939 metais buvę priversti taip o ne kitaip elgtis. Tuomet Dulles konferencijoje pareiškė: "Mes Sovietų pareikštų argumentų smulkiau nenagrinėsime. Bet reikalinga konstatuoti, kad trys Pabaltijo valstybės, būtent —

Lietuva, Latvija ir Estija, vykdanat minėtas slapas sutartis tarp Molotovo ir Ribbentropo ir laužant galiojančias tarptautines sutartis 1940 m. birželio mėn. buvo Sovietų okupuotos

(Perkelta į 3 psl.)

Pasiūlymas

žodis su "A.L." Redaktorium

Kažkur šv. Rašte pasakytą, jog reikia atsukti žandą antram smūgiui, gavus pirmąjį. Labai gerai, bet turiu pastebėti, kad "A.L." redaktorius jau pernelyg daug kantrybės rodo talpindamas įvairių draugijų, sąjungų etc. pasiūlymus, kuriuose net prisilaikant visų "žurnalistikos etikų" smerkiamas ir "Australijos Lietuvis", ir pats redaktorius, ir korespondentai kaltinami visokiais prasizengimais su morale, teisybe ir etika. Ir dėl ko? Dėl to, kad nekuri p. Vilutis pareiškė savo nuomonę recenzijoje apie nekuri rašytoją p. Žukauską, skaičius ištrauką iš nekurio savo dar nespausdinto romano nekuriame literatūros vakare Melbourne.

Akstinas būtų netoks jau "svarus", bet tenka iškelti faktą, kad jau vien spausdinamas tuos visus pareiškimus "A.L." redaktorius ir jo laikraštis išlaikė egzaminą: laikraštis, net nežiūrėdamas jam ir jo bendradarbiams primetamų kaltinimų, laikosi demokratinės spaudos moralės ir etikos: — kiekvienam duoda pasisakyti, nė vieno nuomonės neužgniauzia. Štai spaudos laisvė.

Tad dar kartą "statydamas ant kortos" "AL" redaktorius kantrybę ir dėstau savo mintis apie nuomonių skirtumą, kilusį tarp LKF bei Sydnejaus Lietuvių Plunksnos Klubu iš vienos pusės ir p. Vilučio iš kitos; turiu vilties, kad p. Redaktorius neatsisakys ir šį straipsnį talpinti kaip ir visus kitus, minėtu reikalu rašytus, talpino.

Tad šitoks yra mano žodis Redaktoriui, šitoks mano nuolankus prašymas.

APIE RASŲTOJUS, RASEIVAS IR KORESPONDENTUS

Jau sakiau, kad, manding, "AL" yra žurnalistikos ir bet kokios etikos aukštumoje. Tačiau pagalyojus, jog tokio akstino vedini (Melbourne įvykusio literatūros vakaro) tiek daugel kas pasisako daugel ką smerkdamas, kyli mintis, jog korespondentas p. Vilutis kažkam "skaudžiaai užmynė ant mazolio". Pradžioje minėtas dėsniis apie smūgį į žandą reikalauja nutylėti ir suponuojai, esant reikalo, pasitaisyti; bet jeigu gavus per žandą tiek "lementuojama" ir smerkiama, "protestuojama ir pareiškama", kur krikščioniška LKF bei SLPK moralė?

Tiesa, spaudos laisvė visiems duoda galimybės pasisakyti ir niekam nevalia užčiaupti burnos, bet yra lietuviškas

senųjų prūsų kovose prieš kryžiuočius, Klaipėdos sukilėlių 1923 metų sausio 15 d. ir po 1939 metų kovo 22 dienos nukankintų Mažosios Lietuvos veikėjų.

H. Keraitis

NACIAI UŽIMA KLAIPĖDĄ
1939 m. kovo 22 dieną p prisiminus

Paskutinio karo išvakarėse Lietuva sukrėtė trys skaudūs smūgiai: 1. Lenkų ultimatumas dėl Vilniaus, 2. "draugiškumo" sutartis su bolshevikais ir jų įgulos ir 3. Hitlerio įsibrovimas į Klaipėdą. Tai buvo apsvaiginimai prieš galutiną smūgį — visos tėvynės pavergimą.

Sugrįžkime mintimis į Klaipėdą, kovo 22 d., prieš 15 metų. Visai neseniai, sausio 15 d. džiaugėmės ir didžiavomės savo didvyriškais savanoriais, kurie 1923 m. išvadavo Lietuvos pajūrį po 700 metų vergijos. Kovo 22 d. skaudžiai pergyvenome tragediją — vos tik šešiolikai metų praėjus, 1939 metais, vėl sugrįžta vergija, šį kartą žiauresnė su kalėjimais, koncentracijos stovyklomis. Muencheno padrasintas Hitleris, akiplėšiškai išprievartauja mūsų užsienio reik. ministerį pasirašyt "sutartį" kuria Lietuva atsisako Klaipėdos. Sekančią dieną miestas jau priklimstas juodmarškiniais, rudmarškiniais, gestapininkais, esesininkais, tankais, kareiviais.

Kauniečiai, siauliečiai ir kiti skuba per sieną. Žymesni vietos lietuviai sugrūdami į kalėjimus pagal iš anksto padarytą planą. Kiti dar slapstydami ieško sprendimo: ar bėgti į laisvąją Lietuvos dalį palikus turtą, gimines, tėvus — ar pasilikti vietoje ir pasiduoti likimui. Ir vienaip ir kitaip apsispręsta: likimų taip pat visokių būta — vieni Sibiras, kiti koncentracijos stovykla.

Kam gi prisimename tą baisiąją dieną — kovo 22? Tai yra mūsų pareiga istorijai ir ateičiai. Mes, gyvieji tu įvykių liūdininkai, privalome įsąmoninti priaugę kartas, kad laisvė, sunkiai iškovojama, kiekvienu metu yra pavojuje, kova niekad nesibaigia. Mes pri-

valome tikinėti laisvąjį pasaulį — mažuosius ir didžiuosius — kad mažoms tautoms reikia efektyvesnių ir realnesnių garantijų prieš agresijas. Sutartys, paktai, popierinės garantijos ir panašūs aktai šiame amžiuje neverti popiero, ant kurio surašyti.

Mes niekada neabejojame, kad ana Klaipėdos pagrobimo "sutartis" teisiu atžvilgiu nieko neverta ir niekadoms nebus pripažinta. Ji niekuo nesiskiria nuo mūsų "prašymo" Stalinui, kad primytų jį rojū.

Po tų įvykių kai kas mėgindavo kaltinti ano meto Lietuvos vyriausybę, kam nesugebėjo išlaikyti Klaipėdos. Šiandien visi suprantame, kad toks kaltinimas būtų be pagrindo.

Pasaulio, ypač Europos, politinė padėtis yra taip sumišusi, kad mums sunku įsivaizduoti, kaip ir kada atgausim laisvę. Betgi visi šventai tikime, kad Lietuva bus laisva. Už tai pravartu išsiaiškinti, ko mes turime siekti, kad ateityje Klaipėda ir visa Mažoji Lietuva būtų saugi ir taptų neatskiriama vienos laisvos Lietuvos dalim. Tam reikia dviejų sąlygų: 1. Kryžiuočiams nebeleidžiama grįžti į Prūsų Lieuvos žemes — jų vieta už Vyslos, ar dar toliau, 2. Mažosios Lietuvos grįžimas turi būti besąlyginis, be tokių pančių, kaip anas nelemtas Klaipėdos autonomijos statusas, vokiečių išnaudotas agresijos tikslams.

Mes nežinome, ar tokių sąlygų įvykdymas priklausys nuo mūsų pajėgumo, ar nuo taip vadinamų "didžiųjų" noro ir supratimo. Mes privalome tai įsąmoninti, pasiryžti ginti ir įtikinti kitus, kad reikalui atėjus mus suprastų ir paremtų. To reikalauja kraujas, pralietas

posakis: "Kas rėkia, lai rėkia — o mudu, boba, važiuokiva toliau". Taigi, korespondentas, pareiškęs recenzijoje savo nuomonę apie nekuri rašytoją ar parengimą gali ir toliau sau ramiai gyventi bei rašinėti be jokių smerkimų, o laikraštis ir toliau ramybėje ir taikoje sau gyventi, išlaikęs demokratines spaudos etikos egzaminą, likdamas visų lietuvių nuomonių forumu.

Tačiau kalbant apie rašytojų bei rašėjų gerumą literatūrinį pažiūri, tenka pastebėti, kad laureatas Pulgis Andrius vis dar kol kas yra geresnis rašytojas negu p. Žukauskas, o "dvišilingių šlamštromanių" rašėjai būtų menkia uvertinimi negu p. J. Žukauskas. P. Vilučio nuomonė apie mūsų mielą rašytoją yra vienokia, mano kitokia, Plunksnų Klubu trečiokia, o kokio gerumo rašytojas p. Žukauskas yra tikrumoje, paaiškės, kai bus atspausdinti ir išleisti jo tolimesni kūriniai. Tačiau primenu, kad jo žurnalistiniai gabumai kartais pasiekia tam tikro etinio laipsnio, jei spręsti iš pareiktų nuomonių Melbourne kilus ginčui tarp Kapeliono ir Bendruomenės, "Jovalas", ne tiesa?

Taigi, visi matome kaip sunku apspręsti rašytojo ar žurnalisto gerumą ar blogumą, literatūrinis sugebėjimas ir skoni, etika bei estetika.

SUSUMUOKIME!

"A. Lietuvis" laikosi spaudos dėsnių spausdinamas visų nuomones. P. Vilutis pareiškė savo nuomonę. Dar neaišku, kokių literatūrinų sugebėjimų yra mūsų minimas rašytojas. Organizacijos smerkia visus, kurie jas, jų narius, jų parengimus papeikia, kaltina žurnalistus etikų ir moralų nesilaikymu bei mūsų spaudos grovimu, smukdymu ir nuvertinimu. Visi kaltina visus. Kaltina, kaltina, kaltina... Dėl ko? Dėl vienos ištraukos iš romano, dėl vieno straipsnio — recenzijos. Ar verta? Ar tai jau taip vitaliniai neišvengiama? Kur visa tai daroma? Viešuose spaudos puslapiuose. Ar tai gera ir moralu?

TODEL SIČLAU:

LKF ir SLPK bei p. Vilučiu dėl rašytojo p. Žukausko literatūrinų sugebėjimų ir literatūros vakaro Melbourne nuotaikos bei vertės sąskaitas suvesti privatinės korespondencijos būdu arba kreiptis į garbės teismą. Sičlau "nebevogti" lietuviškos spaudos puslapių iš daugelio skaitytojų menk įdomiais pareiškimais, protestais ir t.t. Sičlau Melbourne ginčus lokalizuoti ir susitarti bei išsiaiškinti vietoje. Jei ne kitaip, tai surengiant "grumtynes Melbourne — Sydnejus".

Mes ne pareiškimų ir protestų gėdaujame, bet žinių, apšvietos ir — darbo, konkrečių rezultatų turinčių naujų visiems lietuviams.

Agava

Gelbėjime jaunąją kartą

Minėdami 36 metų Lietuvos Nepriklausomybės sukaktį, pagarbiai lenčiame galvas prieš savanorius kūrėjus, partizanus ir visus kovotojus, kurie ryžosi paaukoti net savo gyvybę už tėvynės laisvę. Šiandieną Lietuva tačiau iš savo sūnų ir dukrų, gyvenančių laisvajame pasaulyje, reikalauja daug mažesnės aukos: ne mirti už tėvynę, bet už ją gyventi ir jai dirbti. Vienas iš pačių svarbiausių šios dienos mūsų tautos uždavinių yra stengtis, kad ko daugiausia lietuvių išliktų gyvų ir kad jie neprarastų savo lietuviybės. Ypačingai brangintina mūsų priaugančioji karta.

VLIKo Lietuviybės Išlaikymo Tarybai talkininkaujanti švietimo Komisija, išgvildenusi mūsų priaugančios kartos laisvose pasaulio šalyse lietuviškojo auklėjimo klausimą, rado, kad, jei nebus skubiai imtasi veiksmingų gelbėjimo priemonių, jaunąsioji mūsų karta gali negrįžtamai žūti mūsų tautai.

Vaikas, patekęs į kitataučių aplinką, ypač dar lankydamas svetimą mokyklą, labai greit nutausta. Jis ne tik greit pradeda kalbėti ir galvoti svetima kalba, bet veikia susižavi svetimu kraštu, jo istorija, dainomis, žaidimais, papročiais. Tėvai retai tegali prilaikyti tą natūralią nutautimo eigą. Didžiausią vaidmenį lietuvių palaikyti galėtų suvaidinti lietuviška mokykla, bet retai kur vietos sąlygos leidžia tokias mokyklas turėti. Tad belieka vienintelė priemonė — vargo mokykla. Vaikas nors kartą ar du per savaitę gali toje mokykloje bent kiek pasimokyti gimtosios kalbos, šį tą patirti apie mūsų tautos didžią praeitį, apie jos šių dienų padėtį ir siekimus, gali išmokti lietuviškų pasakų, padavimų, dainų. Tokios mokyklos gali žymiai pristabdyti nutautimo vyksmą.

Gerai suprastami, kokį svarbų vaidmenį mūsų priaugančioji karta turės suvaidinti mūsų šalies nepriklausomybei atgauti, jos žemėms sujungti ir iš viso mūsų tautai išlaikyti, sukruksime visi, kas tik kuo galime, gelbėti mūsų jaunuosius brolius ir seseris nuo nutautimo. Kraujuose paplūdusi mūsų brangioji tėvų žemė reikalauja iš mūsų atlikti savo pareigą.

Tėvai! Pasekite pėdomis tų lietuvių motučių, kurios rusų priešpauos laikais prie ratielio sugebėjo išmokyti savo vaikus ne tik lietuvišką poterių, bet ir lietuviško rašto ir įkvėpė jiems tėvynės meilę, pažadinusią tautą kovoti už Nepriklausomybę. Neduokite savo mylimiems vaikams nutolti nuo jūsų šeimos, mūsų garbingos, amžiais išsaugotos gimtosios kalbos. Leiskite savo vaikams į lietuvišką mokyklą, o kur nėra, į vargo mokyklą. Palaikykite tas mokyklas ir padėkite jas organizuoti.

Mokytojai!
Būkite ištikimi senosios Lietuvos mo-

kytojų tradicijoms. Neleiskite, kad vėlais nueitų jūsų ligų metų pastangos. Kad ir kaip sunki jūsų dalis svetimos šalyse, kur begyventumėt ir kaip sunkų darbą bedirbtumėt, organizuokite vargo mokyklą, raginkite tėvus, kad leistų savo vaikus į tas mokyklas, skirkite patys, kad ir po sunkaus darbo, bent valandą per savaitę lietuviškam auklėjimui.

Dvasininkai!

Mažvydas, Daukša, Valančius, Baranauskas, Maironis, Vaižgantas, Gimžauskas ir šimtai ir tūkstančiai kitų jūsų garbingo luomo atstovų buvo pačiose pirmosiose mūsų tautos žadintojų eilėse. Mes dedame daug vilčių, kad ir šiuo mūsų tautos Golgotos metu būsite visi nuoširdūs lietuviškojo auklėjimo talkininkai ir vadovai. Mes kviečiame visus laisvajame pasaulyje gyvenančius mūsų dvasiškius per pamokslą, spaudą, susirinkimus, pasikalbėjimus su žmonėmis raginti visur steigti vargo mokyklas ir patiems jas organizuoti.

Žurnalistai!

Jūs garbingai nešėt savo pašaukimo vėliavą per 20 nepriklausomo Lietuvos gyvenimo metų. Jūsų didžiausias nuopelnas, kad šiandien Lietuvos partizanas nedvejoja guldyti savo galvą už Lietuvos laisvę ir Nepriklausomybę.

Spaudos, didžiosios pasaulio galybės, atstovai! Pakelkite savo galingąjį ginklą kovai su mūsų jaunosios kartos nutautimu. Kaip "Aušra" pažadino tautą iš miego ir priklėle ją naujam šviesesniajam gyvenimui, taip šiandien ir jūs, viešosios nuomonės formuotojai, sutelkite visą lietuviškąją visuomenę mūsų priaugančios kartos lietuviškam švietimui. Jums istorija šiandien skiria didžią atsakingą vaidmenį, nes nuo jo pareis, ar ir mūsų išsivija, kaip ir daugelis kitų, paskandins savo geriasias jėgas savitarpio ginčuose, ar stos į vieną kovą už mūsų visų bendrą siekimą.

Visi susipratę lietuviai,

mokyti, ir nemokyti, senieji ir naujieji išsivija, organizuoti ir neorganizuoti, visi, kam tik rūpi, kad Lietuva ir vėl taptų nepriklausoma ir užimtą pasaulyje jai deramą garbingą vietą, organizuokite vargo mokyklas visur, kur tik galite, leiskite į jas savo vaikus ir remkite tą veiklą visomis savo išgalėmis, o mes, kuo galėdami, padėsime.

Broliai lietuviai! Dabar pats metas gelbėti mūsų jaunesniuosius brolius ir seseris nuo nutautimo. Mus šaukia kietų kovų ir gyvybės aukomis pašventintas 1918 metų vasario 16 Nepriklausomybės Aktas ir savanorių partizanų krauju aplaistyta mūsų Gimtosios Žemės balsas.

K. Žalkauskas
VLIKo LIT Valdytojas
Švietimo Komisijos nariai:
Dr. A. Rukša, A. Giedraitis,
A. Venclauskas.

MŪSŲ LAUKIA VISA EILĖ SVARBIŲ UŽDAVINIŲ

(Perkelta iš 2 puslapio)

Okupavusi Pabaltijo valstybes, Sovietų Sąjunga jas sau prisijungė, žalodama elementariškiausius teisės ir teisėtumo pagrindus. Net jei imti dėmesin Sovietų pažiūrą, kad Sov. Sąjungos žygiai tada išplaukė iš bėdos padėties ir saugumo sumetimų, tai dabartinė Sovietų laikysena, laikant Pabaltijo valstybes ir toliau karinėje okupacijoje, neturi jokio teisėto pagrindo. Okupavusi Pabaltijo kraštus, Sov. Sąjunga, kaip žinoma, nesitenkino vien saugumo priemonėmis, bet negirdėto istorijoje teroro ir net genocido priemonėmis pakeitė visą ūkinę, socialinę ir kultūrinę tų valstybių santvarką. Visa tai buvo priešinga ne tik sudarytomis su Sovietais sutartims, bet ir iškilmingiausiems Sovietų Sąjungos vadovaujančių asmenų, net paties Molotovo, pareiškimams."

Toliau Dullesas, vasario 5 d. atsakydamas Molotovui, pacitavo pažodžiui, ką kalbėjo tas pats Molotovas 1939 m. spalio 31 d. Maskvoje:

"Savitarpiniai paktai su Lietuva, Latvija ir Estija jokia būdu nereiškia Sovietų įsikūsimą į tų kraštų vidaus reikalus,

kaip tai skelbia kai kurie užsienio laikraščiai. Mes pareiškiame, kad visos tos kalbos apie Pabaltijo valstybių sovietinimą nėra tik mūsų bendrų priešų ir antisovietinių provokatorių interesams." Į šį faktą, demaskuojantį Sovietų politiką, Molotovas jau nedrįso atsakyti.

Vasario 10 d. Dullesas, atsakydamas Molotovui, vėl prisiminė Pabaltijo valstybes. Priminė Sovietų Sąjungos 1939 m. sudarytas su Lietuva, Latvija ir Estija savitarpinės pagalbos sutartis, kurias, anot Dulleso, "Sovietų užsienio reikalų ministeris savo laiku apibūdino bemaž tokiais pat žodžiais, kaip dabar Sovietų siūlomose Europos sutarties įžangoje. Sutartys su Lietuva, Latvija ir Estija, kaip Molotovas 1939 m. pareiškė, numatė griežtą dėsnį nepažeisti pasirašusiųjų valstybių suverenumo ir

nesikišti į kitų dalyvaujančių valstybių vidaus reikalus. Kas po to taip greit atsitiko su Lietuva, Latvija ir Estija, vėliau vis naujai pasikartoję ir kaip tik išsiskyrė tų skilimą, apie kurį Sovietų užsienio reikalų ministeris kalbėjo. Tai yra skilimas tarp tų, kurie jau yra praryti ir tų, kurie nenori duotis praryjami."

Amerikos nusistatymo dėka Pabaltijo likimas pasidaro vis labiau ir labiau ir labiau tarptautinės sąžinės reikalu.

Sutarčių sulaužymas ir pažadų nepildymas Pabaltijo valstybių atžvilgiu iš Sovietų pusės yra toks aiškus, kad jis pradėjo pasidaryti klasiniu pavyzdžiu apibūdinant visą Sovietų politiką.

Labai didelį vaidmenį, atrodo, čia bus suvaidinusi šiuo atveju ir Kersteno komisija,

kurios dėka prieš pasaulio akis vis ryškiau ir ryškiau pastatoma visa Pabaltijo tautų tragedija. Gi Sovietai norėtų, kad tą klausimą pridengtų mirties tyla. Molotovas yra pareiškęs, kad Sovietų oficialinė politika 1939 m. yra išdėstyta jų rašte "Istorijos klastotojai". Vykdomoji Taryba yra pasiryžusi į šį Sovietų faktų nušvietimą duoti išsamų atsakymą, atkreipiant viso pasaulio dėmesį į Pabaltijo valstybių likimą, parodyt, kas ištikrųjų šiuo atveju siekė klastoti istoriją.

Klausimas: Ar teko suėti į kontaktą ir su vokiečių oficialiniais sluoksniais Berlyne?

Atsakymas: Taip. Įteikus notas aukštesiems komisarams, jų nuorašai buvo įteikti ir vokiečių užsienio reikalų ministerijai (Auswaertiges Amt) Bonnoje. Gi Berlyne suėjau į kontaktą su tos įstaigos atstovais vokiečių delegacijoje Berlyne.

Klausimas: Su kuo dar suėjote į kontaktą?

Atsakymas: Stengiausi sudaryti kiek galint daugiau santykių su Vakarų poli-

Dail. A. Rūkštelė bebaisgius Karalienės Elizabetos II ir jos vyro Duke of Edinburgh portretą. Karalienės atsilankymo į Adelaidę proga, šis portretas bus išstatytas Harris Scarf Ltd. firmos lange. Šioje firmoje kaip dailininkas A. Rūkštelė sėkmingai dirba 4 metus.

UŽ GELEŽINĖS UZDANGOS

"Valymai" Lietuvoj ir kitur

Vyksta Lietuvoj ir kt. okupuotuose bei pavergtuose kraštuose valymai atkreipė dėmesį ir užsienio spaudos. Vasario 8 d. Frankfurter Allgemeine ir kt. vokiečių laikraščiai paskelbė amerikiečių telegramų agentūros AP pranešimą apie valymus okup. Lietuvoje, Moldavijoje ir Kazachstane. Lietuvoj min. pirmininko pavaduotoju paskirtas senas partijos narys ir buv. ck pasekretorius Ed. Ozarskis, bet Maskvos radijas nepasakė vietoje ko.

Bolševikinės propagandos suktumai.

Bolševikiniai radijai ir laikraščiai, pranešėdami apie pavergtos Lietuvos kolūkių gyvenimą, pasako tik kolūkių pajamas, kurios dažnai siekia dešimtą šimtą tūkstančių, o pora atvejų — net ir milijoną rublių, bet nutyli kolūkių išlaidas ir skolas. Tuo būdu siekiama sudaryti staigios kolūkinės gerovės pakilimo įspūdį. Iš tikro daugelis kolūkių yra liki ausų prasiskolinę maskoliams už neišpildytas pyliavas, MTS — už mašinų darbus ir kooperatyvams — už trąšas, mašinas, kurą, tepalus ir kt. Dėl tokio įsiskolinimo daugelis kolūkių neįstengia išmokėti kolūkininkams net po porą kg. grūdų ir porą rublių už darbdarinius. Jei retam kolūkiui ir pavyksta sutaupti ką nors kolūkiečių sąskaita, tai jis "nubuožinamas" ir vėl turi pradėti iš naujo. Dėl to žmonės yra praradę norą stengtis siekti kurios nors pažangos. Bet bolševikiniai radijai ir laikraščiai to neskelbia. Jie sąžiningai suskaičiuoja visas kolūkių pajamas, bet dar sąžiningiau nutyli jų išlaidas ir skolas.

tikos ir spaudos žmonėmis. Mes turime nemažai mums draugiškų asmenybių, kurie domisi mūsų likimu.

Susidariau įspūdį, kad mums reiktų dar labiau sustiprinti akciją Europoje, kad europinių tautų nusistatymas galimai daugiau priartėtų prie JAV užimtos pozicijos.

Klausimas: Kokias darote išvadas?

Atsakymas: Mano nuomone, didžiausią kliūtį Berlyno konferencijos deryboms sudarė pats Molotovo asmuo. Keista, kad Sovietai pasiuntė atstovauti ir jos neva taikingus norus dėstyti tą patį asmenį, kuris 1939 metais pasirašė sutartis su Ribbentropu, o 1940 metais vyko pas Hitlerį dalintis Europą ir pasaulį, kurio ministeriavimo laiku buvo pravesta Pabaltijo valstybių okupacija, paskelbtas karas Suomijai ir kuris pasižymėjo visose nelemtose konferencijose (Jaltos, Teherano, Potsdamo) ir visur pasireiškė sovietinio imperializmo naudai.

Klausimas: O išvados mums?

Atsakymas: Jeigu būtų buvęs priimtas Vakarų demokratijų pasiūlymas, tai, pravedus naujus rinkimus visoje Vokietijoje, turėtų įvykti taikos derybos su Vokietija, kuriose turėtų dalyvauti visos buvusios kare su Vokietija valstybės. Nors Lietuva, kaip ir kitos Pabaltijo valstybės karo stovyje su Vokietija nebuvo, tačiau yra aišku, kad mes esame buvę tame kare žymiai paliešti ir nukentėję ir turėtume siekti tokioje taikos konferencijoje atstovauti Lietuvos interesus. Ryšium su tuo mums atsiranda visa eilė labai svarbių uždavinių, kuriems reikia jau iš anksto visu atsidėjimu ruoštis.

Zmogus, neturįs tikrų įrodymų, visada patiekia jų šimtus. Protingas žmogus tyli, kai jam daromi iš piršto išlaužti priekaištai ir šmeižtas.

MOTOCIKLAI!

MOTOCIKLAI!

MOTOCIKLAI!

Jeigu Tamsta galvojate pirkti motociklą, tai būtinai turite už-eiti pas Loefflerį, kur Tamsta galite pasirinkti iš 100 vartotų mašinų arba gauti bet kokios markės naują motociklą.

Daugelis lietuvių jau važinėja pas Loefflerį pirktais motociklais ir naudojasi ypatingai lengvomis išsimokėjimo sąlygomis.

Taip pat turime didelį pasirinkimą

AUTOMOBILIŲ

Mes parduodame tik tikrai geras mašinas
Lengviausios išsimokėjimo sąlygos

LOFFLER'S

MOTOR CYCLE RESALES

41 Gouger Street

ADELAIDE

TEL. LA 1985

Steponas Kairys

(Jam peržengus 75 metų slenkstį)

Profesoriaus, inžinieriaus Stepono Kairio per 75 metus nuveikti darbai tiek dideli ir įvairūs, kad jų visų nesudėsi savitraščio skiltyse. Kiekviena jo nuveikto darbo sritis gali būti tik sukelkinėmis tų sričių žinovų pajėgomis apžvelgta ir vertinta. Čia gi juos tenka tik trumpai suminėti.

Spaudos Darbuotojas

Lietuvos socialistinėje spaudoje bendradarbiauti S. Kairys pradėjo nuo pat jos atsiradimo. Jis jau rašė "Darbininkų Balse", užsienioose ėjusiam ir Lietuvoje slaptai platinamam; "Naujojo Gaunėnė", "Skarde", "Zarijoje", "Visuomenėje", Vilniuje ėjusiuose; "Vilnyje", Latvijos leistojo, Pirmo pasaulinio karo metu Vilniuje redagavo "Darbo Balsą", tada vokiečių okupacijos sąlygose labiausiai skaitytojų mėgiama. Nors karo meto spaudos cenzūra buvo labai griežta, bet S. Kairys savo vykusiais išsireikškimais, sąmojais dažnai ją apeidavo. Skaitytojai tiek igudo skaityti, kad suprastavo ir kas būdavo nepasakyta. Lietuvos nepriklausomybės metais, S. Kairys redagavo "Socialdemokratą" ir kitus įvairiais pavadinimais ėjusius socialdemokratų laikraščius. Jis rašė ir sąmojais kupinus feljtonus, kurių dalis yra išleista atskirais leidiniais: "Seniems Kanauninkams ir Klebonams" ir "Vyrai Sukiaulinkime Lietuvą".

S. Kairys visą gyvenimą ėjo prieš vėją, prieš srovę, lauždamas visas kliūtis, trukančias Lietuvai ir jos darbo žmonėms siekti laisvo gyvenimo. Nesitaikė jis prie vėjo ir spaudoje rašydamas.

Greta viešosios spaudos, S. Kairys, įvairiomis progomis ir įvairiose gyvenimo sąlygose, yra parašęs daug slaptų atsisaukimų — proklamacijų. Jas rašė tada, kai nebuvo būdų ir priemonių kitaip pasisakyti viešai, o gyvenimo aplinkybės vertė kiekvieną dorą, atsakingą politiką pasisakyti atstovaujamos partijos vardu. Bet ne visuomet buvo galima socialdemokratų vardu tokius atsisaukimus išleisti. Tuomet jie eidavo kitais pavadinimais, arba visai be jų. S. Kairys ne vien tik tokius atsisaukimus rašė, bet ir pats juos platino. Tais ir jam tinka knygnešio vardas.

Antrojo pasaulinio karo metu, vokiečiams okupavus Lietuvą, S. Kairys susitaręs su savo artimais draugais tuoj slapta atsisaukimu pasisakė, kad ir antrieji "išlaisvintojai", vokiečiai yra Lietuvos priešai. Vėliau pasirodė slaptas socialdemokratų leidžiamas "Lietuvos

Kelias", S. Kairio redaguotas. Po 1927 metų gruodžio 17 d. perversmo S. Kairys tuoj parašė to paties pavadinimo knygutę, kuri, aišku, tebuvo slapta platinama.

Partijos Vadovas

S. Kairys yra vienas senesniųjų ir žymiųjų Lietuvos socialdemokratų darbuotojų. Jis yra Lietuvos Socialdemokratų Partijos ugdytojas, jos narių mokytojas. Jis jau 1905 metais revoliucijos Lietuvoje vienas žymesniųjų vairuotojų, jis daug lėmė, kad Didysis vilniaus Seimas neiširo dėl jo sumanytojų nesugebėjimo jį tvarkyti ir ėjo į mūsų tautos istoriją savo svarbiais nuatarimais.

Nepriklausomaj Lietuvoje jis visą laiką buvo renkamas partijos centro komiteto pirmininku.

Socialdemokratų tarptautiniuose suvažiavimuose visuomet buvo įgaliojamas ten Lietuvos socialdemokratų atstovauti. Ir tuose suvažiavimuose jis, kai ištikdavo reikalas, gynė savo partijos ir savo krašto nepriklausomybę, jei kam kildavo bet kurios abejonės. Daugiausia S. Kairio rūpesčiu ir jo pastangomis, antrojo pasaulinio karo metu, buvo surasti keliai ir būdai atitinkamu atsisaukimu prabilti į pasaulio darbininkiją.

Vasario 16 Akto Autorius

S. Kairys yra vienas tų, kurie pasirašė Vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybės aktą. Iš visų tą aktą pasirašiusių gyvi yra likę: Šveicarijoje gyvenąs kun. Šaulys, Amerikoje — prof. M. Biržiška ir S. Kairys. Čia tenka pastebėti, kad jei Vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybės akto turiniu yra visi patenkinti, tai čia nuopelnas S. Kairio ir kitų jam pritarusių. Jis būdamas Lietuvos Tarybos nariu ir tuomet ėjo prieš srovę, nepaveikiamas dienos įspūdžių; atviromis akimis jis žvelgė ateitin ir saugojo Lietuvos žmonių valią, kad ji nebūtų paneigta ir kad ji galėtų laisvai pasirodyti ir pasisakyti dėl savo krašto ateities. Jokiais to meto kaizerinės Vokietijos pažadais jis nepasitikėjo ir stojė griežtai kovon su karalių šalininkais. Neapsirikto, kovą laimėjo, o gyvenimo raida juokais pavertė vokiečių pažadus su jų peršamu karaliuku.

Seimų Narys

S. Kairys Lietuvos Socialdemokratų Partijos sarašuose buvo renkamas steigiamojo seimo ir kitų trijų demokratinių seimų nariu. Seimo narių tarpe S.

Kairys buvo vienas geresniųjų kalbėtojų ir pranešėjų. Čia jis yra pasakęs daug sveikomis mintimis kupinų kalbų. Jis visuomet savo frakcijos draugų buvo renkamas jos pirmininku.

Miestų Tvarkytojas

Ar čia gyvenantieji dabar gali įsivaizduoti miestą be kanalizacijos (sewerage) ir vandentiekio? O Lietuvos miestai jų neturėjo. Vilnius tik prieš pat pirmąjį pasaulinį karą tuo susirūpino ir S. Kairys prie tų darbų vykdymo dalyvavo.

Nepriklausomaj Lietuvoje pradžioje jis vienas ir tebuvo tų darbų žinovas. Jis tą dalyką dėstė universitete, jis paruošė studentams didelį mokslinį, veikalą "Kanalizacija", jis pats vadovavo tiems darbams Kauno mieste. Jis davė Kaunui sveiką vandenį. Jis palengvino gyventojų naštą įgalinęs juos visus nešvarumus nuleisti vamzdžiais. Jo projektais tie darbai vykdyti šiauliuose, Ukmergėje ir kitur. Taigi jo nuopelnai Lietuvos miestams yra labai dideli.

Tauri asmenybė

S. Kairys vienas tų Lietuvos šviesuolių, kuris Lietuvoje savo lėšomis emėsi statyti pradžios mokyklai namus, kurią jis vaikystės metais lankė. Be vieno amerikiečio, netoli Alytaus stačiusio mokyklą, kito tokio Lietuvoje nesirado.

S. Kairys yra labai kukli asmenybė. Jis jokiomis progomis, net artimų draugų tarpe, nekalba apie savo nuveiktus darbus ir nesigiria jais. S. Kairys ne tik pareigingas, bet giliai jaučias pasiimto darbo atsakomybę. Atsakomybę prieš save, prieš visuomenę, prieš tautą, prieš valstybę ir ateinančias kartas. Čia glūdi ir jo didelis pasiryžimas valstybės reikaluose suvesti į bendrą darbą visų politinių srovių atstovus. Jis sukalbamas visais tais klausimais, kuriais neliečiami pagrindiniai demokratijos pradai. Ir nenuolaidus, kai kėsinašasi tuos pradus apeiti.

Tas didis mūsų tautos kovotojas už laisvę, už žmonių gerą, S. Kairys, nesmerkia savo įsitikinimų priešų kaip žmonių, piktai apie juos neatsilepia; jis tik iškelia jų darbų netikrumą ar politinius sukčiavimus. Ar spaudoje ar prakalbose, nagrinėdamas jų darbus, dažnai vykusiais sąmojais juos pajaukia, bet purvais nedrabsto.

Mes sąmoningai neliečiame S. Kairio paskutinio dešimtmečio veiklos. Straipsnis ir taip ištįso, o dar daug kas nepasakyta, arba tik apgraibomis suminėta. Lietuvų tautos didžiajam visuomenininkui, politikui, mokovui, laisvės kovotojui, mūsų politinės minties ugdytojui, jos purentojui, nuoširdžiam žmogui, daug dirbusiam ir daug kentėjusiam profesoriui inžinieriui Steponui Kairiui linkime dar ilgai mūsų tautos ir mūsų Lietuvos valstybės reikalų sargyboje būti ir veikti.

J. Vilkaitis.

VAIKŲ LITERATŪROS FONDAS

Mūsų paskelbtasis "Vaikų Literatūros Fondas" (žiūr. AL Nr. 1 — 1954 m.) susilaukė dar nedidelio atgarsio. Iki šiol gauta tik viena auka, būtent, Al. Stankevičiaus £1. Tai labai kukli pradžia, bet nenustojame vilties, kad ją paseks daugiau mūsų skaitytojų ir kad negausi vaikų literatūra galės būti praturtinta dar vienu kitu mūsų leidiniu.

Dar vaikų literatūros fondui, galima sakyti, nė negimus, jau pareikšta dėl jo abejojimų. J. Rimas "Mūsų Pastogės" Nr. 10(256) kelia pasitikėjimo klausimą. Esą, fondo lėšas turėtų kontroliuoti visuomenės institucijos, o leistas knygas taip pat turėtų parinkti atitinkamą organizaciją atstovai. Nors Fondo nuostatuose yra pasakyta, kad "paruošiant tokią literatūrą tariamasi su pedagogais, ypač dirbančiais šeštadienio mokyklose...", tačiau p. Rimui, matomai, tokio autoriteto neužtenka, jis norėtų, kad parenkant leistas vaikus knygas dalyvautų organizacijų atstovai. Mes gi galvojame kitaip: paruošiant knygas turi dalyvauti tą darbą dirbantieji specialistai — pedagogai, be ne organizacijų atstovai, kurie apie pedagogiką gali neturėti nė mažiausios nuovokos. Autoritetai šiam reikalui mums yra tie, kurie aukojasi ir dirba dėl Lietuvos ateities — tai mokytojai — pedagogai, tie idealistai, kurie aukoja savo laiką ir sveikatą, kad išlaikytų vaikuose gyvą lietuvišką dvasią.

Dėl lėšų kontrolės, tai, berods, taip pat aiškiai pasakyta, kad visos lėšos viešai pakvituojamos per "Australijos Lietuvį", lygiai ta pačia tvarka skelbiamos ir išlaidos, o sudarytą apyskaitą tikrina trijų asmenų komisija. Čia turime patikslinti, kad ta trijų asmenų komisija bus sudaryta iš tų, kurie aukoja lėšas, nes kokią teisę turi kontroliuoti vaikų literatūros fondo lėšas tie, kurie ji "remia" tik gražbylyste?

"Australijos Lietuvis" leidykla iki šiol neapvyklė nė vieno savo pažadais, todėl ir čia savo pažadus ištesės, jeigu tik mūsų skaitytojai kiek parems šią idėją savo lėšomis.

AL Leidykla

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Alė Rūta — DUKTĖ, Išleido "BENDRIJA", Hannover — Kleefeld, Hegelstr. 6, Germany. **Psichologinis romanas,** valduojantis jaunos, kilusios iš kaimo inteligentės gyvenimą, pradedant gimnazistės amžiumi, oreidimu, jaunystės romantika, vėliau šeiminine suaugusios moters drama ir baigiant jos dvasiniu konfliktu tarp asmeniškios laimės ir pareigos.

Romano herojės Augės gyvenimas plaukia puikiai atkurtam Lietuvos kaimo fone, vėliau Kaune ir Vilniuje, Vokietijos stovykloje ir JAV didmiesty.

Autorė sukūrė pasigėrėtino grožio kaimo buities vaizdą ir su dideliu subtilumu įsigilinus į lietuviškus psichiką, sukūrė Augės tipą, padarydama ją gyva būtybe.

Venancijus Aišas — CASCATA CRISTALINA. Išleido "BENDRIJA", Hannover — Kleefeld, Hegelstr. 6, Germany. Puikiai iliustruotas eilėraščių rinkinys.

Bernardas Brazdžionis — DIDŽIOJI KRYŽKELE, poezija. Išleido "terra", USA. 109 psl. Kaina nepažymėta.

Dr. Herbert Splet — DIE BRIEFE GEDIMINS (Gedimino laišakai). Ein Beitrag zu der Geschichte der Stadt Riga, 1953 m. 32 psl.

MOTERIMS

Redaguoja O. Pridotkaitė

ROŽĖS YRA JAUTRIOS, MOKEKIME JAS SKINTI.

Mėgėjai labai nenoriai rožes skina. Je bijo, kad skynimas nepakenktų rožių krūmo augimui, štai ką praktiškai ir teoretiškai reikia žinoti apie rožes.

Kiekvienos rožių šakos nupiovimas tam tikram laikui sutrukdė augalų maisto tiekimą, bet vėliau ta maisto cirkuliacija tampa dažnesnė ir gausesnė. Bet jeigu nupiaunamas paskutinis vienastiebio krūmo žiedas, augalas netenka harmonijos ir pradeda negaluoti.

Jeigu, kerpant žiedus, žemiau nukirptos šakos buvo paliktos dvi ar trys "akys", augalas išsilaiko pagal savo stiprumą. Jeigu krūmas yra šakotas, jo "akys" dauginasi ir, nors jis ir nekrauna tais metais žiedų, tai bent išaugina daug lapų. Jeigu krūmas yra jaunutis ir netvirtas, arba neseniai įskiepytas, žiedų skynimas bus fatališkas.

Vis dėlto nereikia taupyti žiedus, jeigu darže ar sode rožynai yra gausiai pražydę. Tik reikia laikytis keletos taisyklių:

1. Rašyti labiausiai pražydusius krūmus.
2. Neliesti naujai įskiepytų augalų.
3. Nekarpyti per daug dažnai to pačio krūmo.
4. Nekerpti per daug ilgais stiebais.
5. Jokiu būdu nelaužyti šakų, bet atsargiai nupiauti, o geriausia nukirpti žirkėmis.

Kokiu būdu galima ilgai išlaikyti nuskintus rožių žiedus?

Juos kirpti anksti rytą, dar neišsiskleidusius. Jeigu norima padaryti puokštę, per daug nesugrūsti į vieną vazą. 2/3 koto turi būti įmerkta į vandenį. Ypatingai vasarą dažnai keisti vandenį ir kiekvieną dieną patrupinti kotus (mažu įstrižu kirpimu). Dieną laikyti rožes vėsioje kambaryje, o naktį — lauke. Jei galima, dažnai apipurkšti žiedus šviežiu vandeniu. L.S.

SEIMININKEMS

TRAPŪS RIESTAINIUKAI

Riestainiukus kepkit 20 minučių. Padaryti juos lengva ir nebrangu. Reikia paimti:

- 3 šaukštus grietinės (rūgščios),
- 3 šaukštus saldžios grietinės,
- 2 šaukštus sviesto
- 3 kiaušinius
- 2 šaukštus cukraus,
- 1 citrinos žievelę,
- milų tiek, kad tešlą būtų galima kočioti.

Kiaušinius ištrinkit su cukrum iki baltumo, pridėkite kitus dalykus, išmaišykite, tada pridėkit miltus ir padarykit tešlą. Tešlą supiaustykit ir darykit mažus riestainiukus (galima vartoti ir kitas sausainių formas). Sudėjus ant skardos ištepkit kiaušinio tryniu, pabarstykit cukrum ir. kapotais migdolais.

KAIP GAMINTI LEDUS (ICE-CREAM)

Imama:

- 1 puodelis saldž. grietinės.
 - 1/4 puodelio cukraus (icing sugar),
 - 1/2 arb. šaukš. vanilijos esencijos,
 - 1 kiauš. baltymas,
 - truputis druskos, pieno (pagal skonį).
- Išplakite grietinę iki ji pradės tirstėti. Įpilkite 1/3 arba 1/2 puodelio pieno, vanilijos esenciją, cukrų ir tęskite plakimą iki visiškai sutirštėjimo. Įmaišykite atskirai išplaktą kiauš. baltymą ir truputį druskos. Susaldykite. Pieną galima nevirtoti. Ledai būna geresni.

APELSINŲ MARMELADAS

Imama:

- 3 sv. apelsinų,
- 8 pintai vandens,
- 1 sv. citrinų,
- cukraus.

Nuplautus, nuluptus apelsinus supiaustykite į plonas riekeles. Išimkite sėklas. Užpilkite vandeniu ir palikite per naktį. Supilkite citrinų sunką. Pamažu virinkite 45 min. arba iki apelsinų suminkštėjimo. Išmatuokite verdamo marmelado tūrį (kokiu nors inou) ir įpilkite tokį pat tūrį cukraus. Uždėkite viską ant mažos ugnies ir, kai cukrus bus ištirpęs, virinkite ant stiprios ugnies iki sustingimo. Maždaug 45 min. Dažnai maišykite.

Melbourno lietuviškas katalikės moterys praėjusiais metais išlaikė vieną mokinį Vasario 16 gimnazijoje. Katalikių Moterų Draugija nutarė ir 1954 m. išlaikyti vieną mokinį toje pačioje gimnazijoje.

Pure Crepe Rubber Sole - Inbuilt Foam Sponge Insole

Sensational Value! ONLY

Tik 19'11

- MAROON
 - NAVY
 - BROWN
 - WHITE
- Sizes 5 1/2 to 11 1/2

GAUNAMA TIK EYZWALKIN Ltd. KRAUTUVĖSE

LITERATŪRA-MOKSLAS-MENAS

Medžiagą šiam puslapiui pristatė Sambūrio "Šviesa" Regijonalinė Valdyba

-J. Tiniš

Australu literatūra

Pirmasis šimtas metų

Pirmasis australų literatūros tarpsnis apima maždaug šimtą metų: 1788-1890. Visa šio laikotarpio literatūra yra daugiau ar mažiau anglų literatūrinę tradicijų sekimas, siek tiek nuspalvintas australiška aplinka. Ji neturi didesnės meninės vertės. Tačiau pažymėtina, kad ji sudaro tą pagrindą, ant kurio vėliau išaugo tikroji australų literatūra.

Prieš pirmąjį karą

Sekantis australų literatūros tarpsnis labai trumpas (1890-1914), bet reikšmingas, nes jame pasireiškė tipiški australiški autoriai, kurių kūriniai tikrai verti dėmesio. Populiariausias šio laikotarpio rašytojas yra H. Lawson, sukūręs nemažą apysakaičių, kurios vaizduoja australų gyvenimą bušuose, farmose ir miestuose. Savo kūriniuose jis aprašo aprašo tai, ką matė ir girdėjo, visai nieko neišrasdamas iš vaizduotės. Jo sukurti charakteriai yra tikri ir ryškūs, bet neigūs. Vaizduodamas realistiškai australišką aplinką su jos žmonėmis, jis sugebėjo arčiau prieiti prie australiškos širdies negu bet koks kitas rašytojas. Vietomis jis savo kūrybą nudažo melancholija, humoru ir net sentimentalumu.

Be prozos jis parašė nemažą ir eilėraščių, kurie tačiau yra žymiai silpnesni už jo apysakas. Visų jo kūrinių fonas grynai australiškas, o stilius be galo prastas. Nors autorius jau seniai miręs, bet jo kūriniai australų tarpe ir šiandien tebėra populiarūs.

Antras ryškesnis šio laikotarpio autorius yra T. Collins. Savo gyvenime jis išbandęs daug visokių užsiėmimų. Visus šiuos patyrimus ir išgyvenimus jis panaudojo parašyti knygas. Ir ta knyga, sukurta dienoraščio formoje, vadinasi "Such a life". Autorius joje duoda labai ryškų savo laikų australiško gyvenimo vaizdą. Knygoje gausu stiprių charakterių, humoro ir apskritai paprastos gyvenimo filosofijos. Patys australai šią knygą priskiria prie savo klasikų.

Trečias šios grupės autorius yra B. O' Dowd. Tai intelektualinės arba tikslo poezijos kūrėjas. Jis turėjo tikrą poeto talentą, kurio neįstengė mustelbti net ir klaidinga jo pažiūra į kūrybą: mat jis buvo pasišovęs per savo poeziją perauklėti australų visuomenę, kad ji pasidarytų geriausia pasaulyje. Iš jo poezijos rinkinių minėtini "The silent land" ir "Seven deadly sins", bet pats geriausias dalykas yra nedidelė poema "The bush".

Iš mažesnių šio laikotarpio rašytojų reikia dar suminėti A. B. Paterson, kuriam priskiriama "Waltzing Matilda" išgarsėjo visame anglosaksų pasaulyje praėjusio karo metu ir virto neoficialiu australų himnu užsieniuose. O jo baladė "The man from Snowy River" laikoma trumpučių australų epu.

Taip pat čia negalima nepaminėti ir L. Stone, kuris sukūrė mažą šedevriuką "Jonah". Tai trumpas romanas, vaizduojantis truputį sentimentalią meilės istoriją. Visi romano personažai puikiai nubrėžti.

Prie šios grupės skirtina ir autorė A. Gunn, parašiusi puikų prozos kūrinių "We of Never Never" ir žavią apysaką vaikams ir aboriginų gyvenimo "The little black princess". Abu šiuos dalykus australai laiko klasikais.

Tarp abiejų karų

Trečias australų literatūros tarpsnis išryškėja tarp abiejų pasaulinių karų. Šiuo laikotarpiu iškyla visa eilė rimtų rašytojų. Pirmoje vietoje čia tenka minėti H. H. Richardson (1880-1966). Ji laikoma žymiausia australų rašytoja. Jos trijų dalių romanas "The fortunes of Richard Mahony", užbaigtas 1929 m., susilaukė didelio pasisekimo tiek Australijoje, tiek pačioje Anglijoje. Nors autorė didžiąją savo gyvenimo dalį praleido Anglijoje, tačiau jos romano fonas grynai australiškas. Romano centras sudaro su nepaprastu psichiniu įsijautimu nupieštas Mahony charakteris. Tiek savo tobula konstrukcija, tiek taiklia personažų charakteristika, tiek pagaliau savo apimtimi šis romanas viršija visus kitus šio žanro australų kūrinius. Kalburių kritikių manymu jis australams esąs tuo, kuo T. Manno "Buddenbrooks" yra vokiečiams, o R. Rolando "Žanas Kristofas" prancūzams.

Taip pat stipri romanistė yra ir K. S. Prichard, realistė, naudojusi savo kūriniams medžiagą ir savo pačios išgyvenimų. Jos įnašas į australų literatūrą yra žymus. Iš geriausių jos romanų čia suminėme tik porą: "Working bulldogs" ir "Coonardoo". Niekiek blogesnės yra ir jos novelės, kurių dalis pasirodė

rinkiny "Kiss on the lips".

Labai žymi vieta tarpkario laikotarpio tenka pseudonimui Brent of Bin Bin. Niekam iki šiol nėra pavykę išsifruoti, kas po šiuo pseudonimu slepiasi. Šis Bin Bin yra parašęs daugelio tomų pastoralinį romaną, kurio tik trys tomai pasirodė knygų rinkoje, būtent: "Up the country", "Ten creeks run" ir "Black to Bool Bool". Šiais kūriniiais Australijos pastoralinis romanas iškeliamas iki nepasiekiamų aukštumų.

Kai kas mano, kad po Bin Bin pseudonimu slepiasi rašytoja M. Franklin, išspausdinusi didelį šeimos romaną "All that swagger", nes jo stilius labai primena jau minėto Bin Bin "Up the country" romano stilių.

Rašytojas V. Palmer yra daugelio psichologinių romanų autorius. Visų jo kūrinių fonas — Australijos bušas ir Queenslando pajūris. Palmeris yra par excellence australiškos buities vaizduotojas. Žymiausi jo romanai yra šie: "Cronulla", "The man Hamilton", "Men are human", "The passage", "Daybreak", "The Swayne family", "Legend of Sanderson". Tačiau už romanus stipresnės jo novelės, kurių yra du rinkiniai: "Separate lives" ir "Sea and spinifex".

Nedaugelio romanų autorė M. E. Eldershaw pasižymi nuodugniu personažų išstudijavimu ir stiliaus grakštumu. Pats geriausias jos romanas bene bus "Green memory". Panašiu psichologiniu įžvalgumu pagarsėjo ir rašytoja E. Dark. Jos stilius taip pat dailus. Rašydama ji naudoja vadinamąją sąmonės sruvėjimo techniką (stream of consciousness technique), kurią Europoje labai sėkmingai įvedė į literatūrą bene pirmasis M. Proust su savo milžinišku romanu "Prarasto laiko beješkant". Geriausias šios autorės romanas "Timeless land". Taip pat dar geri jos romanai "The sun across the sky" ir "The little company".

Iš romanistų čia dar reikia suminėti L. Mann, kurio geriausias romanas yra "The go-getter", ir F. D. Davidson, parašęs virstusią australų klasikų apysaką "Man — Shy". Ši apysaka vaizduoja gyvulių gyvenimą ir pasižymi labai gražiū poetišku stiliumi. Autorius yra parašęs ir eilę gerų novelių.

Iš šio laikotarpio poetų pirmąją vietą užima Ch. J. Brennan. Savo jaunystėje jis buvo nuvykęs į Vokietiją ir ten studijavo klasikinę kalbą ir prancūzų literatūrą, ypač jų simbolistus, kurie padarė jam labai didelę įtaką. Nors beveik visi jo kūriniai parašyti dar prieš pirmąjį pasaulinį karą, bet jis išgarsėjo

V. Doniča.

Kalnagubriai horizonte

Šio žemyno krantus jau pasiekė LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS pirmasis tomas, sustiprinamas prenumeratorių viltis ir dalinai atmesdams kritikų samprotavimus. 523 puslapių tomas, formato atžvilgiu mažesnis už Lietuvos je leista, bendradarbiais subūrė žymesniuosius lietuvių mokslininkus ir atskirų sričių ekspertus, nors kartu, gal dėl mandagumo, gal dėl kitų sumetimų, prigludė jis ir viena kitą abejotino reikalingumo pavardė.

Šio tomo pasirodymas, reikia tikėtis, pažadins ir tuos, kurie dar nėra atlikę savo pareigos, t. y., atitinkamai atsiskaitę su administracija. Tokių atsiras galbūt didokas procentas iš 3000 prenumeratorių, išvardintų pirmo tomo priede.

Tolimo užsimojimo projektų mūsuose netrūksta. Ir, štai, vos šiam tomui pasirodžius, pasigirsta balsai spaudoje, ragina šį darbą išplėsti ta prasme, kad enciklopedija galėtų pasinaudoti ir svetintaučiais. Vienas iš tokių pasiūlymų yra išleisti lituanistikos enciklopediją arba mokslinių straipsnių rinkinį anglų kalba. Atrodo, šis pasiūlymas nebūtų toks jau nepraktiškas. Informacijų apie Lietuvos kraštą, žmones, kalbą, kultūrinę apraškas, svetimuose albose ypač trūksta, todėl ir leidėjai nesudurtų su lygiagretumo užmetimais. Bet tokį darbą reiktų atlikti su kurios nors tarptautiniai gerai žinomos leidyklos pagalba ar po jos sparnu. Šitokia procedūra pirmoje eilėje užtikrintų platų išreklamavimą, o antroje eilėje — sudarytų turtingą perkėjų tinklą. Vien Amerikoje randasi keliolika augšto lygio leidyklų (kelios iš jų specializuojasi humanitarinių mokslų leidiniuose), kurių

leidinius automatiškai užsisako apie 1000 pasaulio bibliotekų, daugumoje valstybinės ir universitetų bibliotekos. Mokslinis veikalas apie Lietuvą, apimęs visą gyvenimo šaką, būtų leidykloms priimtinas. panašios rūšies leidinio anglų kalboje nerasi.

Nuosekliai galvojant, šis užsimojimas lauktų savo eilės išleidus visus Lietuvos Enciklopedijos tomus, todėl dabar visi į talką įvesti gyveniman likusius (apytikriai) 19 tomų.

Tokio pat formato bei apimties pasirodė naujas teologijos veikalas DIEVAS IR ŽMOGUS, kurio autoriai yra prel. dr. F. Bartkus ir kan. dr. P. Aleksa. Pirmas tokios apimties veikalas lietuvių kalboje, šis leidinys pasižymi išsamumu ir komentuoja katalikų tikėjimo tiesas, dorovės reikalavimus ir sielai pašvęsti priemones. Vysk. Padolskis įžangoje pastebi, jog šio veikalas pasirodymą nulėmė laiko reikalavimai, t. y., eventuali kunigų stoka išlaisvintoje Lietuvoje ir iš to sekanti būtinybė šauktis pasauliečių mokytojų pagalbos. Pastariesiems šis veikalas ir pritaikomas.

Iš šių sumetimų išplaukia ir knygos brožai, kuriuos laikas gali pasiaikyti neigiamais. Autoriai neglūžuoja logišką argumentavimą, kuriam aukštą vaidmenį skiria katalikų teologija. Daugumas tiesų todėl yra tik paskelbiamos, komentaruose patiekiant vos istorinį kontekstą, retkarčiais pareminant šventojo Rašto ištraukomis.

Daugiau kreipus dėmesį į logišką argumentavimą, būtų buvę galima leidyklai sustiprinti, iš jo padarant religijos filo-

sorijos veikalą. Dabar gi logiškoji ir, bendrai, filosofinė pusė svyruoja, užleidama vietą dogmatikai. Kaip atsitiktinai pastebėtą vietą galima paminti paragrafą 12, 49 psl., kuriame Dievo visagalybė yra padaroma ribota ta prasme, kad ją apsprendžia logikos tiesos, vietoje kad pats Dievas kurtų logikos tiesas.

Vis dėlto, šis veikalas yra svarbus įnašas į teologinę literatūrą lietuvių kalba ir reikia sutikti su vysk. Padolskio pastaba apie autorius, kad "jų tremties metas negalėjo būti geriau išnaudotas".

Vincas Krėvė baigia rašyti ir "Terra" greitai laiku išleis DANGAUS IR ŽEMES SŪNŪS — monumentalinį veikalą, kuris sudarys keturias dalis. Kaip žinome, pirmoji dalis buvo pasirodžiusi dar Vokietijoje, bet naujoje laidoje ji bus sujungta su antrąja, o antroje knygoje tilps trečioji ir ketvirtoji. Džiugu, kad Vincas Krėvė pakeitė savo nuomonę, kurią 70 metų sukaktuvių proga buvo pareiškęs ("Spausdinti šio veikalas nesirengiu. Gal tik Lietuvoje, ar kada po mirties. Bijau, kad jo nesupras, ir šis klaidingas supratimas gali įžeisti katalikus. O ko nors įžeisti niekad nenorėjau. Lygiai, kaip nemaniau nieko įžeisti su pirmąja dalimi. Lai guli rankraštyje").

Mūsų literatūros istorijoje ir dabar lyg juoda dėmė meta šešėlių pasakų aritikių elgesys pasirodžius pirmajai daliai. Reikia tikėtis, šie kritikai jau išmoko suprasti literatūros veikalą esmę ir nebekaltinti autorių pašaliniais klausimais tolimesnėms dalims išvydus dienos šviesą.

Malonu girdėti, kad po "Dangaus ir žemės sūnų" pasirodys nauja laida "Skirgailos" ir kitų V. Krėvės knygų. Šiuo metu tai būtų nors laikinas pagarbos mostas garbingajam rašytojui ir (Perkelta į 7 psl.)

Bern. Brazdžionis

Pakrantės rauda

Toli dangaus pakrantė,
toli balti laivai...
Daugaus kaip džiaugsmo šventė,
kurioj ir tu buvai.

O čia — vanduo ir uolos,
ir akmenys, ir tu,
širdie, žvaigžde nupuolus
iš vasaros skliautų...

Ir jieškai kito krašto,
ir niekur nerandi,
O bangos bėga, mažta
ir dūžta, kaip skaudi

Rauda plataus Atlanto,
raudą širdies tavos,
Rauda glėby giganto
mažytės Lietuvos...

(18 eil. knygos "Didžioji Kryžkelė").

KULTŪROS KRONIKA

* JAV-bėse pasirodė Amerikos Lietuvių Vardyno I-ji knyga. Išleido "Lietuvių Dienos".

* Jau atspausdintas S. Lauciaus dramų veikalų rinkinys "Raudonoji meliodija". Jame telpa šešios dramos suaugusių teatrui. Stasys Pilka baigia redaguoti Teatro Almanachą, susidedantį iš dviejų dalių; pirmoje atsiminimai ir straipsniai, antroje — šiaur. Amerikos lietuviškosios scenos apžvalga.

* Lietuvių Frontas pradėjo leisti žurnalą "Į Laisvę". 64 psl. pirmasis numeris jau pasirodė. Vyr. red. J. Erzaitis, red. kolegija: J. Kazickas, A. Musteikis, L. Žitkevičius.

* Prof. V. Šilkarskis (Bonno univ.) šiuo metu aktyviai rūpinasi Vladimiro Solovjovo filosofinių raštų vertimu į vokiečių kalbą. Savo metu Solovjovas skynė takus Rytų ir Vakarų Bažnyčių suartėjimui. Kai kurie raštai jau yra išversti; šiame darbe talkinkauja ir dr. Strauchas, buv. filosofijos istorijos katedros vedėjas Kauno univ.

* Išėjo iš spaudos Bern. Brazdžionio eilėraščių rinkinys "Didžioji kryžkelė". Poetas baigia ruošti spaudai lyrikos rinkinį "Vidudienio sodai" ir taip pat dirba prie liet. rašytojų prozos antologijos, kurią leis Liet. Knygų Klubas.

* Netrukus dienos šviesa išvys Alfonso Nykos — Nylūno eilėraščių rinkinys "Orfėjaus medis".

* Dail. A. Tamošaitienė tarptautinėje moterų parodoje New Yorke gavo pirmąją premiją už kilimą "Karaliaus Mindaugo ir karalienės Onos krikštas". Šiuo metu dailininkė ruošiasi vienai Kanados parodai.

* Trečioji "Draugo" romano premija paskirta Algirdui Landsbergiui už "Kelią". Romanas šiuo metu yra spausdinamas "Drauge".

Marskiniai nuo jo nugaros

Nina Wilcox Putnam
(The Inner Voice autorė)

Pats geraširdiausias žmogus, kokį tik aš esu bet kada sutikusi, yra Cameron O'Day Macpherson. Dažnai kalbama, kad Cam nepagalėtų niekam savų marškinių! Tiesa! Tačiau jo gyvenime yra vieną kartą pasitaikę, kad jis visgi nedavė ir šitas nuotykiškas privedė prie labai įdomių pasekmių. Aš manau, kad aš esu vienintelis asmuo savame mieste, kuris žino šį nuotyki.

Mūsų miestas vadinasi Cuernavaca, Meksikoje. Senovinis miestas, maždaug 40 mylių į pietus nuo sostinės, į kurį pabėgo imperatorius Maximilian su žmona iš Mexico City. Cuernavaca, kadaise suniokota revoliucijos, šiandien yra naujai atstatyta ir mes tuo labai didžiuojamės.

Mes taip pat didžiuojamės ir mūsų kosmopolitiniams gyventojais, ypatingai maloniuoju Cam Macpherson. Iš dalies — kad jis yra turtingas, o labiausia, kad jis yra nepaprastai mielaširdingas!

Cam gyvena viename dideliame, dar Cortezo laikais statytame name. Iš beveik buvusių griuvėsių jį atstatė ir dėl įdomumo dar kai kur paliko senojo laiko žymių. Ar tik nebus labiausiai linkomas namas, kokiame aš tik esu buvusi, nes Cam visuomet parsiveda benamių žmonių, benamių gyvulių ir tuo vis didina savo šeimyną.

Vienas iš žmonių, kurį jis išgelbėjo, buvo badaujantis menininkas. Kai jis šiek tiek atkuto tuomet paaiškėjo, kad tai vienas iš Paris Beaux Arts akademijos laureatų! Per kelis mėnesius jis sujudino visą Meksikos menininkų pasaulį parduodamas 60 kūrinių ir tuo pačiu išlaikydamas prestižą bei pagarbumą savo gardariui.

Retkarčiais tik pavykdavo jo globotiniams išgauti staiga ką nors, nes tuo atveju jis buvo per daug skotiškas! „Nelabai jaudinuos dėl tokio žmogaus, kuris prieš prašo atiduoti jam pusę savo pinigų tik todėl, kad jis savuosius išmetė!“ — sako Cam.

Vieną vakarą aš turėjau su Cam pasikalbėjimą, kurio metu jis man priminė, kad turis keltis penktą valandą iš ryto ir važiuoti į aerodromą pasitikti vienos senos moteriškos, visai nepažįstamos, kuri atvyksta pasiimti vyro labovą.

— Nepaprastai gražu iš tavo pusės! — tariu jam. — Bet pasakyk tu man, Cam, kaip ir kada pradėjai žmonėms būti toks mielaširdingas? Man kartais atrodo, kad tu ir iš prievartos kažkokios veiki?

— Tiesa!

— Ar gali man pasakyti kodėl? — švelniai pamėginau. Valandėlė atrodė, kad jis visai neatsakys į tokį mano klausimą, bet vis dėlto pradėjo pasakoti:

— Viskas prasidėjo jau labai seniai viename mažame Oil City miestelyje. Aš dar buvau jauniklis pirmoje ir labai sunkioje tarnyboje. Mano tėvas, būdamas aukštojo spaudimo alyvos ir gazo vamzdžių statybos rangovas, norėjo kad aš tą patį amatą išmokčiau nuo A iki Z ir jau dvidešimt vienerių metų išmetė mane iš liuksuzinio gyvenimo ir pasiuntė į Oil City prie alyvos valymo darbų. Darbo aš nebijojau, bet labai nepakenčiau klaidumo ir vienumos. Iš gaunamos algos negalėjau prabangiai gyventi, todėl vakarais, neturėdamas ką veikti, eidavau į kinus ar šiaip sau pasivaikščioti. Pėscias visur — pigiau! Vieną vakarą, tęsdamas savo pasivaikščiėjimą, sutikau gatvėje bedarbio išvaizdos vyriškį. Jis mane sustabdė ir paklausė: „Ar turi dar vienus marškinius?“ Neprasidėdavau su betkokiais

ir atsisukęs atrėžiau: „Neturiu!“ Jis kažką sumurmėjo ir dingo. Greitai vėl žingsniavau į priekį, bet staiga šovė mintis į galvą: žinoma kad turiu dar vienus marškinius ir galėju jam duoti! Ir kam jam reikėjo mano marškinių? Pradėjau galvoti ir sakau gal jis norėjo eiti ieškoti darbo, o neturėdamas švairių marškinių, nedrįso... Juo daugiau aš pradėjau galvoti, juo labiau man darėsi gėda. Apsisukau ir norėjau pasivyti. Išvaikščiojau kelias valandas po visas gatves, bet niekur nesuradau.

Nutilo kol vėl pradėjo toliau pasakoti:

— Ir nuo to laiko aš vis dar jo tebeieškau. Tos menkos pagelbos, kurias aš teikiu žmonėms, yra tik todėl, kad aš noriu atsilyginti už tai, kad aš tąsyk nepadėjau anam vargšui vaikinui...

Mexico City visuomet yra visų konvencijų centras. Vieną vakarą pas Cam buvo vyriškos aprangos fabrikantų draugijos sulėkimas. Tokie suvažiavimai turi labai mišrias savo programas: tris dienas posėdžiavimą, kalbą, baliavoja, važinėjasi, o po to suplaukia į Cuernavaca ir sukrinta į kieno nors vandens baseiną iki išvykimo valandos į aerodromą. Cuernavacoj nepalyginamai daug daugiau yra privačių baseinų negu Holywoode ir, savaime aišku, Cam turi savo! Po vienos konvencijos susirinko pas jį apie dvyliką magnatų. Jų tarpe buvo ir Ben Blackman, savininkas „Everyman Dollar Shirt“ firmos. Atrodė to paties ūgio ir amžiaus kaip ir Cam ir maudėsi su Cam paskolintomis kelnaitėmis. Pasitaikė karšta diena ir Mr. Blackman, nenorėdamas susvilti saulėje, užsimetė marškinius ant pečių. Netverdamas karščiui nusiviedė marškinius į šalį ir pasinėrė į baseiną, o Camo šuo pripuolęs sudraskė juos į skutelius!

— Ar turi kitus marškinius?

— Turju! — atsakė Cam.

— Zinai ką, — pradėjo Mr. Blackman, — klausdamas apie marškinius aš prisiminiau šį tą kas man nutiko būnant jaunikliu ir neturint visiškų pinigų. Turėjau kartą gerą progą gauti darbą, bet neturėjau švairių marškinių apsilviki nei pinigų už ką nusipirkti naujus. Susistabdžiau vieną vakarą jauną vyriškį gatvėje ir paklausiau ar jis neturi dar vienerių marškinių! Tu žinotum — jis neturėjo! Atrodė tvarkingas vyras, bet matyt, neužsidirbo tiek, kad galėtų turėti dvejuis marškinius. Aš nuėjau sau. Ir žinai kas atsitiko?

Mr. Blackman priėjęs dar arčiau prie Cam pamušo pirštu į jo krūtinę.

— Tuomet aš supratau, kad nešvarus ir sudraskyti marškiniai nėra jau tokie svarbūs, kaip kad mano vidinė dvasia! Aš išvaliau savo dvasią, išploviau marškinius ir kitą dieną gavau darbą! Dirbau prie mašinos, kuri gamina marškinius po tris dolerius! Per kitas sekančias dienas aš pradėjau galvoti sau, koks tai yra paneigimas kai anas tvarkingas jaunikaitis, kuris neturėjo antrų marškinių, neįstengia nusipirkti dvejus marškinius! Štai kur man kilo mintis „Everyman Dollar Shirt“ marškinių! Jeigu ne anas jaunikaitis, kuris nedavė man marškinių, aš gal nebūčiau buvęs čia šiandien!

Mr Blackman užsivilko Cam paduotus marškinius ir pridūrė:

— Viskas tai buvo labai seniai Oil City mieste. Nežinau ar teko jums, Mr. Macpherson, būti ten kada nors?

Iš anglų klb. vertė Vac. Tamošaitis.

TAUTOS FONDO ATSTOVYBES AUSTRALIJOJE 1953 METŲ KASOS APYSKAITA

Pajamos

Saldo 1953.I.1	411.16.5
Aukos T. Fondui (be ženklelių)	10.0.0
Pasai ir ženklai	396.1.8
Paskolos (grąžino Kr. V-ba ir skautai)	85.6.6
Paštas ir raštinė	0.2.6
Kelionės išlaidos (grąžinta kaip nesunaudotos)	15.9.6
Viso 1953 metais	918.16.7
Balansas	918.16.7

T.F. ATSTOVYBES PATIKSLINIMAS

Pastaruoju metu pradėta užkliūti ir už Tautos Fondo. Laikraščiuose kartais būdavo net piktokai parašoma. Ir du laiškus T. Fondo Atstovybė Australijoje iš Gerb. Tautiečių yra gavusi, kuriuose apie „dingusius“ pinigus kalbama.

Tautos Fondo Atstovybė mano, kad šalia skelbiamos metinės apyskaitos nėra paaiškinti, kaip čia iš tikrųjų yra.

Pereitų metų vasarą „Mūsų Pastogės“ humoro skyriuje buvo užsiminta, kad Tautos Fondui surinktus pinigus reiktų laikyti Australijoje ligi grįšim į Lietuvą. Po to „Australijos Lietuvis“ išėjo su priešingu pasiūlymu — teisingiau reikalavimu — tuč tuojau visus pinigus siųsti Tautos Fondo Valdybai. T. F. A-bė šitai palaikė dviejų žmonių pasiūlymu per laikraščius ir nieko neatsakė.

1953 m. lapkričio 2 d., „Mūsų Pastogėje“ ALB Krašto Kontrolės Komisija paskelbė nepilną T.F. A-bės pusmetinės revizijos aktą T.F. Atstovybės, perskačiusi šį aktą laikraštyje, tuč tuojaus kreipėsi į kontrolės komisijos pirmininką, prašydama paskelbti pilną kontrolės aktą.

1953 m. lapkričio 15 d. „Australijos Lietuvis“ atspausdino straipsnelį: „Abejotina Tautos Fondo apyskaita.“ Straipsnelio autorius, remdamasis kontrolės komisijos akto daviniais, paskelbė lapkričio 2 d., juos sugretinęs su T.F. A-bės apyskaitos, skaitytos Tarybos suvažiavime Adelaidėje daviniais, pagrįstai pasigedo apie 400 svarų.

S. m. sausio mėnesį „Mūsų Pastogėje“ ir „Australijos Lietuvis“ pasirodė kontrolės komisijos papildymai ir paaiškinimai. Atsirado ir tie „dingę“ 400 svarų.

Br. Zumeris šiuo reikalu parašė „Darbininke“ ir kalbėdamas apie netvarką su Tautos Fondo apyskaita Australijoje užaliarmavo Amerikos lietuvius. Kanados „Tėviškės Žiburiuose“ parašė tūlas Australietis. Anuose abiejuose laikraščiuose beveik ištiesai kartojami „Australijos Lietuvis“ išvedžiojimai. Nurodoma dar į tai, kad T.F. A-bė Australijoje banke laiko apie 800 svarų, kai tuo tarpu pinigai esą labai reikalingi Lietuvos laisvinimo kovai. Į šitai dėmesį buvo atkreipęs ir „Australijos Lietuvis“, nors tame pačiame numeryje, informacijoje iš Kanados skelbė, jog Kanados Tautos Fondo Atstovybė banke laiko apie 3.000 dolerių. Bet dėl šito, rodos, nei Kanados lietuviškoji spauda, nei Kanadoje gyvenę lietuviai triukšmo nekėlė.

Mūsų atsakymas: 1. Bet kokie nurodymai T.F. A-bei iš šalies (kada ir kam siųsti Tautos Fondui sukauptas lėšas) negali būti įpareigojantys. Tautos Fondo lėšomis disponuoja T.F. V-ba ir tik jos nurodymus T.F. A-bė vykdo. 2. Apie ALB Krašto Valdybos paskolą T. F. V-ba žino. Apie šitai buvo painformuotas ir ALB Tarybos suvažiavimas Adelaidėje, kur buvo perskaityta T.F. A-bės apyskaita. 1953 m. paskolos grą-

Išlaidos

Pasai ir ženklai	0.3.5
Persiųsta T. F. Valdybai	850.0.0
Turtas	0.3.6
Paštas ir raštinė	9.5.9
Saldo 1954.I.1 d.	99.3.11
Viso 1953 metais	859.12.8

Balansas 918.16.7

žinta 55 svarai. Skautai 30 svarų taip pat grąžino. 3. T.F. A-bė apyskaitas skelbia tik vieną kartą per metus. Vieno ar kito asmens reikalavimai apyskaitas skelbti tada, kada jie įsigėdžia, nebus vykdomi ir ateityje. 4. T.F. A-bės pinigine atskaitomybė ALB Krašto Kontrolės Komisija tikrina mažiausiai du kartus per metus. Kontrolės Komisijos aktai, drauge su apyskaitomis, persiunčiami T.F. Valdybai, Krašto Tarybos prezidiumui ir Krašto Valdybai. Kiekvieną metų ketvirtį T.F. A-bė savo apyskaitas siunčia T.F. Valdybai. 5. Netvarkos ir abejotimų dėl T.F. A-bės nėra „suradęs“ tik „Australijos Lietuvis“.

Tautos Fondo Atstovybė mano, kad šitokiais „gnaibymais“ mažiausiai pasitarnaujama lėšų telkimui Lietuvos laisvinimo kovai.

Tautos Fondo Atstovybė Australijoje
Sydnėjus, 1954 m. kovo 1 d.

AL REDAKCIJOS BENDRADARBIO PRIERASAS

Skelbdami šią Tautos Fondo Atstovybės Australijoje apyskaitą norime dar pridurti ir savo trigrašį.

Tiek ALB Krašto Kontrolės Komisija, tiek ir T.F. Atstovybė pripažįsta, jog „Australijos Lietuvis“ teisingai nurodė, jog Kontr. Komisijos paskelbtoje apyskaitoje trūksta apie £400, tačiau kažkodėl ir Kontrolės Komisija ir T.F. Atstovybė piktai puola „Australijos Lietuvį“, kam jis šį faktą išskėlęs, pradėjęs „ieškoti ko nepametęs“. Matyt, taip jau yra, kad tiesa ne visada mėgiama. Bet laikraščio uždavinys, kiek tai yra įmanoma, skelbti tiesą ir už ją kovoti, visvien, ar tas kam patinka ar ne.

Į Tautos Fondo Atstovybės priekaištą, kad „tokiais „gnaibymais“ mažiausiai pasitarnaujama lėšų telkimui Lietuvos laisvinimo kovai“, tenka atsakyti, kad lėšų telkimui dar mažiau pasitarnaujama jas išleidžiant ne tiems reikalams, kuriems jos aukotojų skirtos. „Australijos Lietuvis“ kiekviena proga ragino ir ragina visus tautiečius remti Tautos Fondą visais įmanomais būdais, nes Lietuvos laisvinimo kova reikalinga daug, labai daug lėšų. Aukotojų pinigai turi patekti ten, kam jie skirti. (j.)

TAUTIŠKI DIRBINIAI:

ilgos juostos £3.10.0, kaklaraiščiai £1.5.0, įvairios kitos juostos ir juostelės nuo 6 šil. iki £1.10.0. Išpildomi specialūs užsakymai. Kreiptis AL Leidykla.

Silpnųjų valios jėga — jų užsispyrimas išmintingasis, jei reikia, pakeičia savo nuomonę, kvailys visada pasilieka užsispyręs.

„Kad arklis skaityti mokėtų, žmogus juo nejudintų“.

KAIP KENČIA ISTREMTIEJI MŪSŲ TAUTIEČIAI

Mūsų tautietis V. Letaitis Vilniaus kalėjime patyrė ir apie kitus ten laikytus lietuvius. Ten buvo uždarytas kun. Rimkevičius, buv. Veiverių klebonas, o vėliau kunigų seminarijos Vilniuje lektorius, buv. Krašto Apsaugos Ministerijos referentas P. Vaitiekūnas, stud. Zukaikaitis, Vaitkus ir visa eilė kitų. Kai kurie iš jų buvo labai žiauriai sumušti, kitiems buvo sudaužyti ausų būgneliai. Lukiškio kalėjime sargai savo tarpe kalbėjo lietuviškai, bet jie suimtiesiems buvo labai žiaurūs. Bokštelyje matė uniformuotus ir pistoletais ginkluotus jaunas mergaites, kurios, užkalbintos lietuviškai, betgi nieko neatsakė, nors kai kurie iš suimtųjų tarp jų surasdavė ir pažįstamų.

Kalėjime iš kitų kalinių taip pat šį tą sužinojo ir

ir apie lietuvių partizanų veiklą. Partizanų veikla ypač stipriai reišėsi 1946-1948 m. Rusai net poros divizijų dydžio jėgomis stengdavosi juos sunaikinti, į pagalbą net patelkė šarvuočius. Daug jų miškuose buvo sunaikinta, daug dėl to įtariamųjų išvežta į Sibirą. Partizanai buvo labai gerai ginkluoti ir labai gerai organizuoti. Atsimena dar vieną kalėjime išmoktą dainą, partizanų dainuotą Lietuvos miškuose. Jos žodžiai tokie:

Atėjo vakaras į girią
Atėjo ilgesys pas mus
Prie lauzo sėdi laisvės broliai
Akis įsmeigė į liepsnas.
Ir vėl prasmengia girių toliuos
Kovos ir nerimo diena
Berželių šakos prasiskyrė
Ir vėjas pučia nuo namų.

Kitų tautybių suimtieji kaliniai pasakodavo, kad 1948 m. partizanai buvo įsiveržę į Ukmergės kalėjimą ir, nu-ginklavę sargybas, iš jo paleido visus suimtuosius.

1947-48 m. buvo labai dideli masiniai trėmimai. Tada lietuvių daugumas atsidūrė Krasnojarsko krašte. Ten jų laukė didelis vargas — apie 90% visų ištremtųjų tenka laikyti jau žuvusiais. Ten ir vėliau kitose stovyklose, taip pat kalėjimuose paaiškėjo, koks likimas ištiko tuos, kurie, paklausę bolševikinės propagandos ir neatsakingų žmonių pasakojimų, pasiryžo „savu noru vykti namo“. Apie 300 lietuvių, iš amerikiečių nelaisvės pasukę į „plačiąją tėvynę“, buvo išsyk pasiūsti į akmens anglių ar kitokias kasyklas Ukrainoje arba kitur, jei jau ne tiesiog į Sibirą. Apie tiek pat

pateko ir iš Norvegijos. Daugumas šių buvusių kareivių, bent 90%, nelaisvėje arba rusų ištėrime jau bus mirę. Daug belaisvių susirgdavo vidurių ligomis, nes maitintis tekdavę įvairiomis atmatomis. Belaisviai kalbėjo savo tarpe, kad Maločnicėje išbadėję žydai išplaudavo iš savo mirusių draugų blaudžių mėšos, kurią paskum sau virdavo si... Tokios žiaurios buvo suimtiesiems sąlygos.

Vilniaus kalėjime lietuviams tam tikroje vietoje teko užėti ir pėdsakus, kaip rašytojas K. Boruta arba kažkas jo vardu keikęs Cvirka.

Suimtieji papasakojo, kad Boruta, kurio dabar tremtis patinami rasti, buvo 1948 m. nuteistas 10 metų. Teismo salėje Boruta laikėsi vyriškai ir pareiškęs, kad jis negalys apgaudinėti nei patis savęs, nei savo tautiečių. Jis negalys eiti kartu su bolševikais, nes visa, kas jų daroma, yra neteisybė, ypač kai kalbama apie laisvę ir gerą gyvenimą. Boruta prašęs bolševikinį teismą, kad jam leistų išsišnektėti. Teismas leidęs. Teismo posėdyje dalyvavo daug visuomenės veikėjų, aukštųjų partijos ir bolševikinio gyvenimo pareigūnų, o ypač daug atsilankė studentų. Pusę valandos Borutai pakalbėjus, o ypač palietus aktualiausias problemas iš kultūrinio gyvenimo, kaip rusai apgaudinėja žmones, sargy-

biniai teisme trenkė jam į veidą, ir teisėjas įsakė jį išvesti. Nuo to laiko šios rūšies bylų atviromis durimis jau nebuvo...

Kas atsitinka, kai brolis iš svetur pasiunčia savo namiškiams pasveikinimą, gerai atvaizduoja šis atsitikimas. Nepaisydamas spaudos įspėjimų ir žinančių raginimų, vienas Londone gyvenęs lietuvis parašė sveikinimą savo broliui į okup. Lietuvą ir paprašė, kad taip pat pasveikintų buv. Kretingos pašto viršininką. Abu buvo už tai areštuoti ir vėliau nubausti po 25 metus į Sibirą. Taip pat, rodos, toks nekaltas ir visame laisvajame pasaulyje suprantamas žestas faktiškai broliui ir pažįstamiems išrašė bilietą į Sibirą bolševikinę sistemoje... Buv. Kretingos viršininkas buvo jau anksčiau areštuotas ir už „palaikymą ryšio su fašistine valstybe“ nubaustas ištėrimu 5 metams į Sibirą, iš kur po 6 metų vėl grįžo. Grįžti pasitaiko betgi tik vienam kitam. Šiaip normaliai, jei kas Sibire dar išlieka gyvas po skirtojo „termino“, tai toks paprastai ten ir apgyvendinamas ligi gyvos galvos arba bent ilgesniam laikui. Panašus nubaudimas taip pat pritaikomas gaunantiems laiškus ir iš JAV arba kitų valstybių.

Už 1000 km. nuo Maskvos.
(Perkelta į 7 psl.)

Iš Mr. J. Gaudausio Kontoros

Gaila, gaila, kad mano kailyje nėra išdygusios nė vienos plunksnos, ir dėl ko aš negaliu prisidėti prie visų plunksnuočių paskelbto garsaus, ir žemės drebinimo per visą Australiją nuskambėjusio protesto. O aš iš prigimties esu linkęs prisidėti prie visų, kurie tik "šposų kretimui" užsiima ir mėgsta pajuokinti laikraščių skaitytojus.

Girdėjau, kad Lietuvoje buvo tokia mada, jog vienam iš kaimo nukentėjus, visi kaimo bernai raucavo kuolus, ir išeidavo ginti "skriaudžiamą", nors po smarkių muštynių, gydymadi praskelto pakaušius, kartais sužinodavo, kad grynė tą, kuris kaip tik įžeidė visą kaimą. Bijau, kad protestais besisivaitydami išėję teisybės ginti plunksnuočiai, pro geresnius (objektyviškesnio stiklo) žiūronus pažvelgę iš Sydnejaus į Melbourne, pamatys tą pačią teisybę su protesto praskeltu pakaušiu.

O jeigu taip, tada gal ir negaila, kad mano kailyje nėra išdygusios nė vienos plunksnos ...

ANAPUS GELEZINĖS UZDANGOS

Laike Sovietų Sąjungos Aukščiausios Tarybos sesijos delegatai buvo pakviesti pietų. Vienas delegatų valgydamas sriubą rado gabalą automobilio padangos ir jau norėjo garsiai nusikeikti, bet čia pat pastebėjo, kad šalia jo stovi enkaveustas ir jį akyliai stebi. Būdamas dialektiškai isaukiėtas, jis pakėlė rastą pauangos gabalą ir susuko:

— Progresas, draugai, progresas visu frontu. Dar tik 35 metai kaip paėmėme vaidinimą į savo rankas, o automobiliai jau pakeitė arkli! ..

ISKRAUSTE SUNIS IR PATS APSIGYVENO ...

Vienas naujasis australas (tautybė nenurodyta) Meibourno zoologijos sode iskrauste iš narvo esančių sunis ir pats apsigyveno narve. Sodo prižiūrėtojai apsižiūrėjo, kad sunes begioja laisvi.

Policija suka galvą, kaip tas pilietis galėjo iskraustyti sunis, nes tvoros aplink labai aukštos. Prieidžiama, kad jis perkope 12 pečių tunelį tvorai ir sunis po vieną perkele ir paleido išsiven, o paskui pats ramiausiai įsikūrė jį vietoje.

Naują zoologijos sodo gyventoją policija ištrauke ir nugabavo į ligoninę išurti ar visi namie ...

LIEPSNA TARP DURŲ

Halles universiteto profesorius chemikas Vollhard labai susierzindavo, kai paskaitos metu ateidavo pavėlavę studentai. Tai buvo dar 1890 m. Moteris studentė anais laikais laboratorijoje buvo retas reiškinys. Jo paskaitas lankydavo betgi viena studentė, kuri kaip tik dažnai pavėluodavo. Vieną kartą, kai profesorius demonstravo liepsnos spalvos pasikeitimą pridėdamas įvairių chemikalų, staiga atsiverė durys ir įėjo pavėlavusi panele studentė. Studentai, zinoma, sužiuro.

— Liepsna čia, ponai studentai — ne tarp durų, — pastebėjo profesorius.

DVEJOPA BAIMĖ

— Tėveli, ką reiškia išdavikas politinė prasme?

— Tai žmogus, kuris iš mūsų partijos pereina į kitą partiją.

— O kaip vadinamas toks žmogus, kuris iš kitos partijos pereina į mūsų?

— Na, žinoma, atsivertėliu.

OPERACIJOS SU SIENOM

Vieno Lenkijos rabino išminties garsas pasiekė net Bierutą. Tas pasikvietė jį pasitarti ir klausia:

— Kaip išspręsti būtų trūkumo klausimą?

— Labai paprastai. Užtektų atidaryti sieną į Vakarų.

— O kaip išspręsti maisto trūkumo klausimą? — teiraujasi jau nepatenkinamas Bierutas.

— Nesunku. Reikia tik uždaryti sieną į rytus, — atsakė rabinas.

EILE NELAIMIŲ

Valstybės pasiūstas kontrolierius tikrina vienos nestambios firmos knygas. Nori įsitikinti ar teisingai nurodytos išlaidos ir ar teisingai išvestas pelnas, nuo kurio mokami mokesčiai.

Išlaidų tarpe jis randa: "Langų nudažymas iš kiemo pusės \$4.500".

— O čia kas? — klausia jis savininką.

— Langų nudažymas \$4.500?

— Teisingai, pone kontrolieriau. Aš norėjau pataupyti, žinote. Nusprendžiau pats nudažyti. Viskas ėjo kuo puikiau.

Tik staiga kažkaip pakrypo kopėčios, aš įsikibau į palangę ir paleidau daug skardinę. Nelaimėi ji nukrito tuo momentu praeinančiai pro šalį jaunai gražiai ponai stačiai ant pietes. Tai kaimyninės firmos sekretorė. Ji buvo apsisupusi tik ką pirktu nauju gražiu kailiniu paltu. Ką aš turėjau daryti?

Aš tuojau nuvykau su ja į kailinių krautuvių ir nupirkau naują paltą. Nelaimėi ten tuo metu būta manos žmonos draugės. Kai aš grįžau namo, mano žmona jau buvo pas advokatą užvesti skrybybų bylos. Man taip pat teko samdyti advokatą ... Argi visa tai nebuvo langų nudažymas? Ar tamstai tokio paaiškinimo jau užtenka? ...

"GAIDVISTIS"

Britų karo aviacijos lakūnas, dviejų vaikų tėvas Bob Cowell iš vyro pasidaryt moteris ... Gydytojai tą konstatavo tik prieš porą savaitių. Gydytojai sako, kad lyties pasikeitimas iš vyro į moterį atsitinka labai retai, daug dažniau būna priešingas reiškinys. Juo labiau, kad Cowell jau turi 33 metus amžiaus ir yra dviejų vaikų tėvas. Tokio nuotykio gydytojai iš viso nežino.

1952 metais jis išsikyrė su savo žmona, nes jau nuo 1948 metų jo organizme ėmė reikštis moteriškumo žymės. Du vaikai, 10 ir 12 metų amžiaus, dabar yra pas gimines.

Tačiau Bob Cowell vis dėl to nepasidaryt moterim pilna žodžio prasme. Jis nėra nei vyas, nei moteris, atseit, kažkas tarpinio, lietuvišku priežodžiu tariant, nei višta nei gaidys, atseit, "gaidvištis" ...

KALNAGŪBRIAI HORIZONTE

(Perkelta iš 5 psl.)

tautinės sąmonės žadintojui. Būtų neperraug pasakytą, jog jaunosios kartos lietuviškumas yra daugumoje inspiruotas V. Krėvės raštų.

Nenuilstamai darbuojasi prof. Z. Ivinskis senųjų rinkiniuose ir vien Karaliaučiaus ordino archyve išrausė didelį kiekį istorinės medžiagos, kuri bloškia naujos šviesos mūsų istorijai. Kiekvienas, turbūt, yra susipažinęs su jo straipsniais kultūros žurnale. Bet, mokslinius apeinant, pravartu išgirsti, ką jis sako apie mūsų pačių veržlumą rinkti medžiagą tautos kraičiui. "Draugo" kult. priede, 1953 m. gruodžio 19 d. numeryje, jis rašo apie vokiečius iš Rytprūsijų:

"Netekę savo tėvynės tremtiniai — pabėgėliai, kaip ir mūsų daugelis, liūdnos dabarties akivaizdoje guodžiasi senais storais archyvu tomiais, su dideliu entuziazmu ir meile varto pradingusių šimtmečių aktus, studijuoja laišku dėžes, fotografuoja, daro nuorašus. Tik lietuvių čia, kurių istorijai medžiagos čia gali rieškučiomis senti, niekas iki šiol neužklęsta ... Reikia bijoti, kad iš savo perdėm nuogos kasdieninės trumpos politikos (gal tiksliau tik įsibėgusio politikavimo!) vieną dieną staiga būsime pabudinti, ir tada stovėsime su tuš čiomis rankomis, be jokio antidotum ... be rimto kraičio savo ateičiai, nes kol kas iš didelių projektų, studijos, lyg kokio užburto rato, jau eilė metų kaip neišinama".

Bet ne tik tuščias (nors stilingas) politikavimas yra mūsų liga. Naujoji užkrečiama liga yra madingas atsiskyrimas mokslų, kaip teisė, istorija ir pan., nes jie "nepelningi". Čia labai pritinka vieno vokiečių ministerio šūkis, cituotas prof. Ivinskio: "Ne su kulkosvaizdžiais ir atominėmis bombomis, bet su teisės ginklais atgausime mes rytus!" Panašiai pagalvoję, kartu su prof. Z. Ivinskiu pasiklauskime savęs: "Kokius teisės ginklus ruošiamo mes visos Lietuvos išlaisvinimui ir ką esame iki šiol nukalę per eilę metų ..."

KVIEČIAME VISUS Į TALKĄ

Vasario 16 Gimnazija jau persikėlė į naujuosius namus ir sausio mėn 13 d. pradėjo ten nuolatinį darbą.

Svetimoje žemėje sava pastogė yra neginčijamai tvirtas pagrindas Gimnazijos ateičiai. Iki šiol Gimnazija buvo kampinginė kitų šeiminių malonėje. Dabar Vasario 16 Gimnazijos likimas tėra vien mūsų pačių rankose. Ji gyvuos tol, kol laisvojo pasaulio lietuviai jos norės.

Teisybė, tesame dar naujakuriai. Reikia klasėms ir bendrabučiams baldų, baltinių, indų ir kitų daiktų. Dar daug lėšų reikia namams galutinai išpirkti. O toliau, mokinių skaičiui augant, gali tekti dar plėstis. Darbas ta įpusėtas, o juk labai sunkiomis sąlygomis jis buvo ir pradėtas. Bendruomenės Valdyba pasiryžusi su užjūrių tautiečių parama sėkmingai tą darbą ir baigt.

Nuo pat Vasario 16 Gimnazijos įsteigimo jos vadovybė su mokytojais ir kitais bendradarbiais atsidėję darbo svietimo ir auklėjimo darbą, nuoširdžiai talkininkavo Krašto Valdybai jos pastangose Gimnaziją išlaikyti. Naujoje vietoje Gimnazija tikisi palankesnių są-

lygų savo darbui, o ypatingai svarbiausiam jai patikėtam uždaviniui — mokyti ir auklėti lietuviškoje krikščioniškoje dvasioje tremtyje esantį mūsų jaunimą Lietuvos naudai ir žmonių gerovei.

Tas Vasario 16 Gimnazijos uždavinys labai didelis ir svarbus, o taip pat artimas kiekvienai gyvai lietuvių širdžiai. Kad iševijoje dar daug tokių širdžių plaka, rodo didelis skaičius Gimnazijos Rėmėjų ir Bičiulių, kurių pasišventimu ir aukomis štai jau ketvirti metai Vasario 16 Gimnazija išlaikoma. Šiuo metu Gimnazijos įkurdinimas nuosavoje patalpose reikalingas dar didesnės, kad ir vienkartinės talkos. Kelias į tą lietuviško darbo talką, kaip iki šiol, taip ir toliau, platus ir tiesus. Čia nėra kas mus skirtų, viskas mus tuo tikslu tik jungia. Kiekvienas lietuvis, kiekviena lietuviška oragnizacija nuoširdžiai į tą talką kviečiami.

Pr. Zundė

PLB Vokietijos Krašto V-bos

Pirmininkas

A. Giedraitis

Vasario 16 Gimnazijos

Direktorius

KAIP KENČIA ISTREMTIEJI ...

(Perkelta iš 6 psl.)

Kelionė iš Rygos į Maločnico darbo stovyklą truko net 23 d. Ji buvo labai sunki, ir pakeliui du belaisviai mirė. Belaisviams skirtąjį maistą rusai sargybiniai pakeliui pasigrobė ir paskum pardavė. Kiti išliko gyvitik dėl to, kad pakeliui belaisviams pavyko iš gretimo prekinio tarukinio "nusikniaukti" 10 maišų runkelių, kuriais visą laiką mito. Prie jų vakare Maskvoje ateidavo rusai pavargėliai, prašydami nors kriaukšlelio duonos. Bet kai šie atsakė, kad ir patys duonos neturi, tai seneliai, atsiklaupę, maldaute maldaute, kad nors kuo kitu jų pasigalėtų, nes jie jau trys dienos nėra nieko turėję burnoje. Juos belaisviai "pavaišino" tais pačiais cukriniais runkeliais.

Maločnicos stovyklos belaisviai gavo gyventi tam tikrose rusiškos "zemliankose". Tokių stovyklų ten buvo apie 100. Jose daugiausia gyveno japonai belaisviai. Dirbti teko prie miško kirtimo. Reikėjo žygiuoti į mišką apie 10 km. ir traukti roges su raštais. Į darbą išvykdavo iš ryto apie 7 val., o grįžavo vakare apie 9 val. su rogemis, pilnomis malų. Daug belaisvių neturkų mirė nuo nežmoniškų darbo sąlygų, kiti nuo silpno maisto, šalčio ir pavargimo. Maisto gaudavo visados sušalusiu bulvių, kopūstų bei burokų sriubos ir 500 gr. duonos į dieną. Nuo bado daugelio belaisvių buvo ištinę kojos ir veidai.

Charkove reikėjo dirbti stovyklose, sudarytos iš 46 tautybių žmonių.

Ten teko taip pat pamatyti kap. sipailą, kuris papasakojo, kad ten esą ir daugiau lietuvių, tarp jų leit. Galvanaskas iš šiaulių, buv. statybos technikas, leit. Lapasinskas ir kt. Fabrike "Serp i Molot" teko dirbti su daugybe kitų. Tris mėnesius neturėjo vandens nusiprausti. Maistas būdavo visados šaltas, ir iš viso darbo sąlygos buvo labai blogos. Todėl daugumas belaisvių, neišlaikę viso to sunkumo, ten ir mirė. Ligoninėje į dieną numirdavo po 50-60 žmonių — ir tai daugiausia iš bado. Kai vokiečiai gydytojas atraportuodavo rusui gydytojui, kad "šiandien mirė 40 ligonių", tai rusas atkirsdavo: "kodėl taip mažai? ..." Tame pačiame fabrike, be karo belaisvių, tais laikais dirbo daugiausia ukrainietės mergaitės. ..okių 16-18 metų. Jos, kaip ir iš viso rusės moters, buvo labai skurdžiai apsitaisiusios, daugelio kojos ir veidai buvo pilni vandens — ištino nuo bado. Iš jų karo belaisviai patyrė, kad rusai po Antrojo pasaulinio karo taip badu išmarino kelis milijonus ukrainiečių, atsikeršydami jiems už tai, kam karo metu ukrainiečiai susidėję su vokiečiais ... Kolchozuose žmonės mirė kaip musės, gatvėse gulėję lavonai, ir nebuvo kam juos laioti.

Dirbti reikėdavo po 12 valandų į dieną. Gulti poilsio galėdavo tik apie 10 valandą, be to, ir naktimis dažnai davavo daromos kratos. Tad praktiškai į parą tekdavo miegoti ne daugiau kaip po 3-5 valandas. Sitokią sistemą, matyti, specialiai sugalvojo žmonėms naikinti. Jos neišlaikęs taip žuvo ir iš Griškabūdžio vaisčiaus kilęs kap. Jonas Sipailas, šakietis. Gyvenimą dar pasunkindavo tardymai. Bolševikai apie viską klausdavo, o net ir dabar ypač tebeklausia apie pogrindį Lietuvoje. Kas nenori prisipažinti ko reikalaujamas, tas visokiais būdais kankinamas, daužomas, kišamas į karcerius etc. O jei kas prieš tokį nežmoniską "tardymą" užprotestuoja, tai MVD prokuroras atkerta: "ras mus prievartos nera ..." Kas užrašyta — tai ir teisybė ... Charkovo kalejume mūsų tautiečiui taip pat teko sėdėti tris ispanų karininkus, tai — Palcius, Castlius, Rodrigo. Ir jie, kaip ir daugumas vokiečių, nubaudžiami mirties bausme, kuri paskiau pakeičiama 25 ar 30 metų.

Gyvenimo ir darbo sąlygos Vorkutoje skaitytojams bendrais bruožais jau žinomos. Ten mūsų tautiečiui Lelaičiui teko išdirbti apie 8 mėnesius. Diroti teko prie 35 laipsnių šalčio po 10-12 valandų, o neišdirusieji reikalingų normų tegaudavo valgyti tik iš vau. trečiojo katilo — t. y. sumažintą maisto doziją: 40 gr. duonos, truputį košės ar sriubos be riebalų ir mėsos. Mėsos iš belaisvių ten niekas ir niekad nėra gavęs. Suimtiesiems priklausydavo vieną kartą per metus gauti drabužius, bet faktiškai juos retai kas tepamatydavo, nes stovyklos vadovybė belaisviams skiriamus drabužius praspėkuliudavo.

Ziaurios sąlygos buvo ir Donbaso stovyklose, Ukrainoje. Čia net žiemą reikėdavo iškasti prie stipriausio šalčio 3 kub. metrus sušalusios žemės. Tai buvo norma, kurią retai kas teisdirbdavo. Kietą žemę tekdavo kasti tik su kaltu ir kūju. Nuo tokių nežmoniškų sąlygų belaisviai mirė kaip musės, jei jau anksčiau dar nebuvo spėję atsiskirti su šiuo pasauliu. Be nustatytosios normos MVD reikalavdavo taip pat išpildyti ir "valstybinį planą." Jo neišpildžius, pirmoj eilėj bausdavo brigadininkus, kurie savo ruožtu dedamas bausmes stengdavosi "perkelti" belaisviams ir kaliniams. Brigadininkus už neišpildymą plano kišdavo į karcerį, o iš darbininkų atimdavo laisvadienius, kurių normaliai tie galėdavo gauti keturis kartus per mėnesį. Jei kas dėl sveikatos atsisakydavo dirbti, tokias apžiūrėdavo rusų gydytoja, bet sveikatos patikrinimas būdavo tik iš užpakalio. Vidaus organų niekas netirdavo.

(Bus daugiau)

JEIGU JUMS REIKALINGAS VERTĖJAS

— pagelbėti pirkinėjantis —

KLAUSKITE KURĮ NORŠ MŪSŲ PARDAVĖJĄ

Jis nurodys Jums Naujųjų Australų Pirkinėjimosi Biurą.

Ten Jums bus suteikta pagalba Jūsų gimtąja kalba

P A S

John Martin and Co. Limited

The Big Store Rundle St. Adelaide

